

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Eva Kadlecová

BOŽÍ MILOSRDENSTVÍ V ŽIVOTĚ
MILOSRDNÉ SESTRY SV. FRANTIŠKA

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Luisa Karczubová, Th.D.

Obor: Teologické nauky

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Brně dne 6. 11. 2018

.....

Eva Kadlecová

Děkuji Luise Karczubové, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Děkuji též svým představeným a spolusestrám, které mě během mého studia a při psaní této práce podporovaly svojí modlitbou, radou a osobním příkladem.

OBSAH

ÚVOD	7
1 Co se rozumí výrazem milosrdenství?	9
1.1 Zkušenost každodenního života	10
1.1.1 Podoby milosrdenství	10
1.1.2 Spravedlnost a milosrdenství	11
1.2 Události ze světa Starého zákona	12
1.2.1 Mojžíš - Zjevení Božího jména.....	13
1.2.2 Prorok Ozeáš.....	13
1.2.3 Žalm 51	14
1.2.4 Bůh sní o radosti, kterou bude mít z nás.....	14
1.2.5 Abraham, otec věřících a doufajících	14
1.2.6 Judita.....	15
1.2.7 Prorok Jonáš.....	16
1.3 Nový zákon	16
1.3.1 Milosrdný samaritán (Lk 10, 25-37).....	17
1.3.2 Samaritánka (J 4, 5-42).....	17
1.3.3 Zacheus (Lk 19, 1-10).....	18
1.3.4 Milosrdný Otec (Lk 15, 11-32).....	19
1.3.5 Farizeus a celník (Lk 18, 9-14).....	20
1.3.6 Uzdravení slepého (Lk 18, 35-43)	21
1.3.7 Žena hříšnice (Lk 7, 36-50)	22
1.4 Modely v dějinách křesťanské spirituality	22
1.4.1 Apoštolky Božího milosrdenství	23
1.4.2 Charitativní služba	24
2 Františkánská spiritualita a milosrdenství	29
2.1 Zkušenost sv. Františka z Assisi	29
2.1.1 Modlitba.....	30
2.1.2 Sv. František a evangelium	30
2.1.3 Sv. František a chudoba	31
2.1.4 Láska k Eucharistii.....	31
2.1.5 Vztah k církvi.....	32

2.1.6	Milosrdenství vůči bratřím – List bratru ministroví	32
2.2	Formování Františkova charismatu v dějinách františkánské spirituality....	33
2.2.1	Alžběta Durynská	34
2.2.2	Anežka Česká	34
2.2.3	Marie od Nejsvětější Trojice.....	35
2.2.4	Diego Josef z Cádizu	36
2.2.5	Kryšpín z Viterba.....	36
2.2.6	Leopold Mandič	37
2.2.7	Pio z Pietrelciny	38
2.2.8	Jeremiáš z Valašska	38
2.3	Konkrétní díla vycházející z Františkova odkazu	39
2.3.1	Sestry Alžbětinky.....	39
2.3.2	Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka v Opavě.....	40
2.3.3	Česká provincie Kongregace Milosrdných sester sv. Kříže	41
2.3.4	Školské sestry III. řádu sv. Františka	41
2.3.5	Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka.....	41
3	Pilíře naší spirituality	43
3.1	Milosrdná a obětavá láska	43
3.1.1	Účel kongregace	43
3.1.2	Ošetrovatelská činnost	44
3.1.3	Současná ošetrovatelská činnost.....	44
3.1.4	Další apoštolská služba.....	45
3.1.5	Duchovní život a modlitba.....	45
3.2	Osobní zkušenosti a svědectví sester o Božím milosrdenství.....	46
3.2.1	Milosrdenství v mém životě	46
3.2.2	Být pro druhé	47
3.2.3	Umění najít to dobré	49
3.2.4	Boží blízkost a záchrana	49
3.2.5	Moc svátostí.....	50
3.2.6	„Můj“ nemocný.....	50
3.2.7	„Říkejte mi sestřičko“	52
3.2.8	Boží milosrdná láska.....	53
3.3	Nesnáze, pokušení a vítězství milosrdného Boha v našem životě	54

3.3.1	Snaha o růst v dokonalosti	55
3.3.2	Způsob práce	55
3.3.3	Společný život.....	56
3.3.4	Milosrdenství k sestřám	56
3.3.5	Skutky milosrdenství vůči nemocným.....	57
3.3.6	Mateřské srdce	57
ZÁVĚR		59
ANOTACE		61
ANOTATION		62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		63
SEZNAM ZKRATEK.....		68

ÚVOD

„Ze všech mých ran proudí jako z pramenů duším milosrdenství, ale rána mého Srdce je pramenem neproniknutelného milosrdenství, z tohoto pramene prýští všechny milosti pro duše. Pálí mě plameny slitování, toužím je vylít do duší lidí. Říkej celému světu o mém milosrdenství.“¹

Téma milosrdenství je spojené s mým osobním životem, nejen proto, že jsem vstoupila do kongregace, která má milosrdenství v názvu. Každý den zakouším potřebu Božího milosrdenství a snažím se, byť nedokonale, z něj žít. Nestací však milosrdenství jen přijímat, je třeba dovolit milosrdnému Bohu, aby proměnil můj život, život každé sestry, aby tak skrze naše společenství pronikala jeho milosrdná láska do světa.

Mnoho lidí, zvláště mladých, je zraněných z vlastních rodin. Necítí se přijati, mají ve svých vlastních očích malou hodnotu. Těžko pak věří skutečnosti, že je má Někdo rád naprosto bezpodmínečně. Oproti tomu bývá někdy milosrdenství chápáno velmi jednostranně. Bůh je vnímán jako ten, který je laskavý, soucitný, vždy a vše odpouštějící atd. Chybí zde však rozměr Boží spravedlnosti, která je také podobou milosrdenství. Bůh odpouští, uzdravuje, podmínkou je však naše víra a také kající a pokorné srdce. Věřící v nás a mnoho od nás očekává, protože Mu na nás záleží. Touží po odpovědi z naší strany. Důležitá je snaha o věrnost, touha připodobnit se Mu a každý den se pro Jeho lásku vzdávat sebe sama. On sám nám jde v našem úsilí milosrdně vstříc.

Cílem této práce je tedy přiblížit milosrdnou Boží tvář, Jeho neustálou péči o nás. Boží milosrdenství je přítomné v celých lidských dějinách, stejným způsobem je přítomné i v dějinách života každého člověka, v jeho osobním příběhu. Ten, kdo z něj žije, nesčetněkrát zakouší Boží blízkost, ochranu a pomoc. Vše je darem, vše je důsledkem Božího smilování. To platí pro všechny lidi bez rozdílu, milosrdná sestra je však zvláště povolána k tomu, aby ve svém životě uskutečňovala Boží milosrdenství, žila z něj a předávala dál.

Zároveň chci poukázat na to, že milosrdenství je Boží „slabost“ pro nás, ve smyslu zraněného Srdce, které stále bije v náš prospěch. Nejedná se o žádnou sentimentálnost, ale o zásadní nejhlubší vztah: Bůh je otec i matka zároveň. A kromě

¹ KOWALSKÁ, F. *Deníček: Boží milosrdenství v mé duši*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-719-2531-4, čl. 1190.

něžné mateřské lásky je tedy jako otec také náročný, vede nás a vychovává, i skrze utrpení, bolesti a zkoušky. Avšak právě v nich se s Ním opět setkáváme, je nám nablízku a díky pokušením, zkouškám a nesnázím (někdy velmi těžkým) můžeme nejvíce vyrůst. Bůh nás občas nechává na poušti, abychom po Něm doopravdy zatoužili a hledali Ho s obnovenou horlivostí. V takových chvílích odpadá vše, co není důležité, naše vlastní malé „já“ ztrácí na významu a otvírá se prostor pro Boha a pro bližního. V pomoci bližnímu totiž nezřídka nalézáme pomoc také pro sebe sama.

Původním zaměřením sester Kongregace III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně bylo ošetřování raněných v případě války. Po 1. světové válce byla tato činnost nahrazena službou v nemocnicích. Dnes už tomu tak není. Byť zdravotnická a sociální činnost v kongregaci stále převažují, je třeba odpovídat na nové požadavky doby, sestry se proto v tomto duchu věnují i výchově mládeže a dalším aktivitám.

Být milosrdná tedy neznamena jen sloužit nemocným – to je vnější plod vnitřní dispozice. Zralé milosrdenství proniká celý náš život, žádná oblast z něj nemůže být vyňata. V souvislosti s tím se nabízí konkrétní otázky: „Je to opravdu tak? Jsme milosrdné, žijeme z Božího milosrdenství a snažíme se je svým životem zprostředkovávat druhým?“ Tato práce pochopitelně nedává jednoduchou, ani kompletní odpověď, má být spíše přiblížením toho, co je podstatné, a podnětem k hlubšímu rozvoji této roviny.

Sestra Faustyna, díky které se v církvi znovuoživil obraz Boha, Jenž je milosrdenstvím, je v této práci zmíněna pouze okrajově. Jejím životem a poselstvím se zabývalo více závěrečných prací; hlavním důvodem jistého opomenutí v mé práci je však to, že se zde zabývám milosrdenstvím po vzoru Františka z Assisi.

Práce je tvořena převážně kompilační metodou a vyhodnocováním. Velkou část opěrných textů (především v událostech Starého a Nového zákona) tvoří katecheze papeže Františka, pronesené během Svatého roku milosrdenství. V části věnované františkánské spiritualitě je čerpáno z životopisů sv. Františka a dalších františkánských světců. Jsou zde uvedeny i příklady milosrdenství žitého v konkrétních řeholních společenstvích, které mají františkánskou spiritualitu. V kapitole věnované Kongregaci Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny byla použita Životní pravidla a komentáře k nim, významnou část tvoří osobní svědectví sester této kongregace.

1 CO SE ROZUMÍ VÝRAZEM MILOSRDENSTVÍ?

Latinské slovo *miser cordia* znamená mít své srdce (*cor*) u chudých (*miseri*), mít je pro chudé. Podobně německé slovo *Barmherzigkeit* znamená mít slitovné srdce. Jedná se o postoj, který překonává lidský egoismus a dává své srdce druhým; schopnost zapomínat pro druhé na sebe sama pak není slabostí, ale silou.²

Podle sv. Ireneje z Lyonu je milosrdenství základní Boží vlastností. Ve střetu s Markiónem, který odlišoval Boha Starého zákona, který je spravedlivý a plný hněvu a Boha Nového zákona, který je milosrdný, bylo třeba vyjasnit, že Starý a Nový zákon jsou poselstvím o jednom Bohu, který je spravedlivý a milosrdný.³

Sv. Augustin popisuje ve svém spisu Vyznání své hledání Boha od manichejců a jejich materialistické pojetí k platónismu a konečně ke křesťanství. Když Bůh zjevuje Mojžíšovi své jméno: „Jsem, který jsem.“, není to podle Augustina definice, Boží přirozeností je láska.⁴

Ve Starém zákoně je pojem milosrdenství vyjadřován ponejvíce slovy *chesed* a *rachamim*. Pojem *chesed* znamená především věrnost smlouvě a dobrou vůli, která z toho plyne, jedná se o mužské hledisko odpovědnosti. Pojem *rachamim* znamená spíše mateřskou lásku, která je nezištná a osobitá.⁵

Podobně jako slovo *rachamim* i *chesed* je výrazem pro věrnost smlouvě s izraelským lidem, ale se zvláštním důrazem na milost. Milosrdenství není jen odpuštěním po učiněném hříchu, ale je to také dar lásky, který odpuštění předchází. Už samo stvoření je darem milosrdenství.⁶ Pán Ježíš sestře Faustyně řekl: „*Vše, co existuje, má svůj původ v nitru mého milosrdenství.*“⁷

² Srov. KASPER, W. *Milosrdenství: základní pojem evangelia - klíč křesťanského života*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2015. ISBN 978-80-7325-366-0, s. 23.

³ Srov. tamtéž, s. 77-78.

⁴ Srov. tamtéž, s. 80.

⁵ Srov. MACHULA, T. *Význam milosrdenství pro pojetí člověka, Salve: Revue pro teologii a duchovní život*, 2015, roč. 25, č. 1. ISSN 1213-6301, s. 15.

⁶ Srov. GUIBERT, J. *Přijď tvé milosrdenství: Osobní zkušenost s Božím milosrdenstvím*. Praha: Paulínky, 2016. ISBN 978-80-7450-219-4, s. 30-31.

⁷ KOWALSKÁ, F. *Deníček: Boží milosrdenství v mé duši*, čl. 699.

1.1 Zkušenost každodenního života

Pontifikát papeže Jana Pavla II. nesl jasnou pečeť⁸ Božího milosrdenství. Ve Svatém roce 2000 prohlásil druhou neděli velikonoční za svátek Božího milosrdenství a v tento den také svatořečil sestru Faustynu Kowalskou. Vnímá, že Boží milosrdenství je poslední hradbou, která může zadržet ničivý hřích, utrpení a nepravosti, které se v našem světě šíří. Zjevení sestry Faustyny se vztahují k době, kdy se začaly šířit dvě ideologie zla – nacismus a komunismus, jedinou jejich protiváhou může být fakt, že Bůh je milosrdný.⁹

Soucit a milosrdenství dnes pro mnohé ztrácejí na svém významu, v dnešní společnosti, kde je spíše oceňována schopnost prosadit se, mohou být vnímána spíše záporně jako naivita, slabost. Přesto však postoje, které jim odpovídají, nevymizely. Přírodní katastrofy, lidé, které jsou v nouzi, vyvolávají vlnu soucitu a ochotu pomáhat. Empatie, schopnost vcítit se do druhého, do jeho životní situace, je velmi důležitá pro oblast mezilidských vztahů. V lidsky bezvýhodných situacích, v osobní nouzi, těžké nemoci nebo provinění je pro mnoho lidí útěchou existence milosrdného a slitovného Boha.¹⁰

1.1.1 Podoby milosrdenství

Boží milosrdenství má mnoho podob, Bůh nám je prokazuje neustále a my bychom nikdy tento dar neměli přijímat jako samozřejmost. Milosrdenství je stále nové a naplňuje úžasem a údivem, Bůh nám se svou láskou stále vychází vstříc. Boží přirozenost je velká a nekonečná a právě takové je jeho milosrdenství, proto je velmi nesnadné popsat je ve všech jeho podobách. V Písmu svatém je milosrdenství především projevem blízkosti, kterou Bůh prokazuje svému lidu, ochraňuje ho a pomáhá mu. Je mateřská i otcovská blízkost zároveň, jak nám sděluje prorok Ozeáš: „*Pouty laskavosti jsem je táhl, provazy lásky; byl jsem k nim jako ti, kdo zdvihají dítě ke svým tvářím, a skláněl jsem se k němu, abych mu dal najíst.*“ (Oz 11,4). Bůh nám zjevuje svoji blízkost a něhu, ale také soucit a sdílení, útěchu a odpuštění. Kdo obdržel

⁸ I když šlo o „jasnou pečeť“, explicitní povaha „milosrdenství“ nebyla ihned všemi přijímána a také vlastní tematika procházela složitým procesem rozlišování.

⁹ Srov. GUIBERT, J. *Přijď tvé milosrdenství*, s. 8-9.

¹⁰ Srov. KASPER, W. *Milosrdenství*, s. 19-22.

tento dar ve větší míře, je zároveň povolán více jej nabízet druhým a sdílet je s nimi, milosrdenství stravuje srdce a volá jej k lásce.¹¹

1.1.2 Spravedlnost a milosrdenství

Při srovnání Starého a Nového zákona se může zdát, že Bůh Starého zákona je plný hněvu, prahne po pomstě, zatímco Bůh Nového zákona je dobrotivý a milostivý. Jedná se však o stále stejného Boha. Je třeba správně pochopit vztah mezi milosrdenstvím a spravedlností, že se totiž nejedná o dva protikladné pojmy, ale že Boží milosrdenství uskutečňuje Boží spravedlnost.¹²

Pojmy *milosrdenství* a *spravedlnost* se na první pohled mohou považovat za protikladné, ale právě milosrdenství je výrazem skutečné spravedlnosti. Nemluvíme však o hledání soudního vyrovnání, které ve skutečnosti není přemožitelkou zla, jen mu brání, aby se mohlo uplatnit. Boží slovo nám ukazuje jiný, dokonalejší způsob. Pokud ten, kdo byl zasažen zlem, v sobě nalezne dostatek velkorysosti a ochoty k odpuštění, může svojí výzvou podnítit původce zla k obrácení. Tímto způsobem umožní viníkovi, aby pochopil a uznal své špatné jednání a otevírá mu cestu k odpuštění, které mu nezištně nabízí. Bůh s námi jedná právě takto, nepřestává nám nabízet své odpuštění, protože nestojí o naše odsouzení, ale chce nás zachránit.¹³

Anselm z Canterbury se zabýval otázkou Božího milosrdenství a spravedlnosti. Na základě spravedlnosti by Bůh měl dobré odměňovat a zlé trestat. Díky Jeho milosrdenství však hříšník nachází odpuštění. Anselm odhaluje odpověď v tom, že Bůh nejedná na základě našich činů, ale na základě své dobroty, tak jak to odpovídá Jemu samému. Boží milosrdenství je Jeho vlastní spravedlností.¹⁴

Kdyby Bůh nebyl Spravedlnost, nebyl by Láska. Láska nemůže zůstat lhostejná k tomu, co ničí ty, které miluje. Hebrejský výraz pro spravedlnost (*sedaka*) označuje konkrétní věrnost Boží lásky, která se projevuje ve smlouvě, kterou uzavřel se svým lidem. Bůh je spravedlivý nejen ve své věrnosti smlouvě, ale také v tom, že lidem nabízí prostředky, jak být v souladu s touto smlouvou lásky. Boží spravedlnosti by mohlo

¹¹ Srov. František. *Milosrdenství nás nikdy nenechává v klidu* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23508>.

¹² Srov. KASPER, W. *Milosrdenství*, s. 41-42.

¹³ Srov. František. *Milosrdenství a spravedlnost* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23208>.

¹⁴ Srov. KASPER, W. *Milosrdenství*, s. 91.

stačit, že sama napraví, co náš hřích zničil, ale tímto způsobem by nás miloval jaksi proti naší vůli. Kristovou smrtí a vzkříšením se nám dostalo ospravedlnění nezaslouženě, ale jeho láskou jsme povýšeni k důstojnosti „spolupracovníků“ a je nám tak umožněno podílet se na díle nápravy zla, způsobeného hříchem.¹⁵

Každý, kdo chce zakusit a šířit Boží milosrdenství, musí nejen tento dar přijmout, ale také usilovat o návratu hříchu a obnovu Boží spravedlnosti. Je třeba nejen nechat se Bohem „utěšovat“, ale také se snažit „těšit“ Jeho.¹⁶

Naše poraněná srdce jen obtížně přijímají Boží milosrdenství a spravedlnost zároveň. V dnešní době se často mluví o Boží lásce a milosrdenství, takže se ptáme, jestli je ještě vůbec Bůh spravedlivý. Sestře Faustyně Bůh v extázi dává poznat podstatu svého bytí, ve kterém se milosrdenství a spravedlnost dokonale snoubí, to jen my je vnímáme jako protiklady. Boží spravedlnost je láska, která musí ve svých tvorech spálit i to nejmenší, co není láskou, totiž hřích, protože je miluje.¹⁷

Naději můžeme mít jedině tehdy, pokud doufáme v milosrdného a všemohoucího Boha, který jediný může být dárcem naděje k novému začátku.¹⁸ A pokud v Boha plného milosrdenství doufáme, zakoušíme s ním důvěrný vztah coby podmínku přijetí tohoto milosrdenství.

1.2 Události ze světa Starého zákona

Boží milosrdenství je přítomné v celých starozákonních dějinách izraelského lidu. Bůh je svou milostí nablízku praotcům, naplňuje svá zaslíbení ohledně potomstva proti vší lidské naději, své záměry uskutečňuje i navzdory lidské hříšnosti. V knize Exodus se dovídáme o útlaku izraelského lidu, jehož nárek proniká až k Hospodinovu sluchu, který se ho prostřednictvím Mojžíše milosrdně ujímá (srov. Ex 2, 23-3, 10). Po vyjití z Egypta pak Bůh vede svůj lid na poušti, vychovává jej a uzavírá s ním smlouvu, pokud budou jejím ustanovením Izraelité věrní, budou zvláštním Božím vlastnictvím, tak jako žádný jiný lid (srov. Ex 19,5).¹⁹

¹⁵ Srov. GUIBERT, J. *Přijď tvé milosrdenství*, s. 24-26.

¹⁶ Srov. tamtéž, s. 49.

¹⁷ Srov. tamtéž, s. 32-34.

¹⁸ Srov. KASPER, W. *Milosrdenství*, s. 10.

¹⁹ Srov. František. *Bůh slyší nárek a uzavírá smlouvu* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23169>.

1.2.1 Mojžíš - Zjevení Božího jména

Poprvé Bůh zjevuje své jméno Mojžíšovi: „*Já jsem, který jsem.*“ (Ex 3, 14). Na Sinaji po vysvobození z egyptského otroctví dá Bůh svému lidu Desatero (Ex 20, 1-21; Dt 5,6-22), tím se svým lidem uzavře smlouvu. Téměř ihned je však smlouva porušena, Bůh pak vzplane proti svému lidu hněvem. Mojžíš se však za lid vytrvale přimlouvá a prosí o smilování, touží také spatřit Boží slávu. Zde dochází ke druhému zjevení jména: „*Smiluji se však, nad kým se smiluji, a slituji se, nad kým se slituji.*“ (Ex 33, 19). Mojžíš pak na Boží příkaz zhotovuje nové desky smlouvy, navzdory lidské nevěrnosti Bůh zůstává věrný a smlouvu obnovuje. Další ráno nastává třetí zjevení Božího jména: „*Hospodin, Hospodin! Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný a věrný, který osvědčuje milosrdenství tisícům pokolení, který odpouští vinu, přestoupení a hříchy; avšak viníka nenechává bez trestu, stíhá vinu otců na synech i na vnucích do třetího a čtvrtého pokolení.*“ (Ex 34, 6-7). Je zde vyjádřen příslib Boží věrnosti.²⁰

1.2.2 Prorok Ozeáš

Prorok Ozeáš podává výpověď o nevěrnosti Božího lidu, který porušil smlouvu a je přirovnáván k nevěstce. Bůh už odmítá projevit nevěrnému lidu smilování (srov. Oz 1,6). Přesto se však znovu slituje, jeho milosrdenství zde zvítězí nad spravedlností: „*Mé vlastní srdce se proti mně vzepřelo, jsem pohnut hlubokou lítostí.*“ (Oz 11, 8). Bůh ve Starém zákoně není Bohem spravedlnosti a hněvu, ale Bohem milosrdenství. Odpuštění a prominutí náleží k Boží podstatě. Pravou Boží podstatou je však milosrdenství.²¹

Nelze však říci, že milosrdenství slitovného Boha znamená bezbřehou shovívavost a velkorysost, která přehlíží naše chyby. Jeho milosrdenstvím je zjevena Jeho velikost a svatost. Boží hněv, o kterém mluví Bible, je jeho odpor vůči zlu, proto o něm nelze nemluvit. Jestliže je Bůh svatý, pak je i spravedlivý, odměňuje dobro a trestá zlo, proto spravedlnost není vnímána s obavou, ale s nadějí. I od nás Bůh očekává vykonávání práva a spravedlnosti (srov. Am 5, 7). Boží milosrdenství proto nestojí proti spravedlnosti, znamená spíše, že Bůh potlačuje spravedlivý hněv, aby poskytl člověku možnost obrácení (srov. Iz 54, 7-10). Milosrdenství je výrazem

²⁰ Srov. KASPER, W. *Milosrdenství*, s. 48.

²¹ Srov. tamtéž, s. 49.

Boží věrnosti a stálosti, je vnitřním závazkem Boha vůči sobě samému i vůči svému lidu. Důvěřovat Bohu znamená plně se na něj spolehnout, postavit na něm svůj život.²²

1.2.3 Žalm 51

Žalm 51 je výmluvným příkladem starozákonní modlitby: ten, jenž se provinil, kajícím uznává svoji vinu a zároveň je plný touhy po odpuštění. Obrací se k Bohu, který je láska sama a prosí o slitování, protože ví, že On jediný má moc jeho hřích zahladit. Abychom nezůstávali pod mocí zla, potřebujeme Boží odpuštění víc než cokoli jiného a s důvěrou v bezmeznou Boží lásku a Jeho milosrdenství k Němu můžeme přicházet beze strachu, ať už jsme se provinili jakýmkoli způsobem. Bůh je ve své dobrotě stále připraven nám odpustit a znovu nás tak očisťuje a vrací nám ztracenou důstojnost.²³

1.2.4 Bůh sní o radosti, kterou bude mít z nás

V knize proroka Izaiáše čteme o Boží radosti, jakou bude mít z nás: „*Hle, já stvořím nová nebesa a novou zemi. Věci minulé nebudou připomínány, nevstoupí na mysl... I já budu nad Jeruzalémem jásat a veselit se ze svého lidu. Nikdy víc už nebude v něm slyšet pláč ani křik..*“ (Iz 65, 17.19). Bůh sní o nás, představuje si, jakou bude mít ze svého lidu radost. Je možné to přirovnat ke snoubenecké lásce, kdy myslí jeden na druhého a těší se, jaké to bude, až budou svoji. „*Vystavějí domy a usadí se v nich, vysázejí vinice a budou jíst jejich plody.*“ (Iz 65, 21). Bůh nám zde ukazuje svoji zamilovanost do nás, má s námi velké plány, jaké mívají jenom zamilovaní. Jsme v Jeho mysli a v Jeho srdci, nevyvolil svůj lid proto, že by byl největší a nejmocnější, ale proto, že je nejmenší ze všech (srov. Dt 7, 7). To je láska.²⁴

1.2.5 Abraham, otec věřících a doufajících

Velkou postavou Starého zákona je praotec Abraham. Písmo nám dává za vzor jeho velkou důvěru v Pána, protože doufal i tam, kde už nebylo naděje (srov. Řím 4, 18). Uvěřil Božímu zaslíbení ohledně potomstva, ačkoli on sám už byl starý a jeho žena Sára byla neplodná. Jeho víra se otevřela na první pohled nerozumné

²² Srov. KASPER, W. *Milosrdenství*, s. 51-52.

²³ Srov. František. *Milosrdenství zahlazuje hřích* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23481>.

²⁴ Srov. František. *Bůh sní o radosti, kterou bude mít z nás* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=21607>.

naději, která dokáže překračovat lidské úsudky, moudrost a rozvážnost světa. Nehledí na úsudek zdravého rozumu a odvážně věří v nemožné. Abrahamův příklad dokazuje, že díky naději dokážeme jít vstříc i nejisté budoucnosti, je naší životní silou. Plně důvěřovat však není jednoduché, i Abraham zažil krizi neútěchy, když Boží zaslíbení dlouhou dobu nedocházelo naplnění.

V této chvíli předstoupí před Hospodina a stěžuje si, i tato stížnost je ovšem způsob modlitby. Abraham navzdory všemu dál věří a doufá, jinak by se k Pánu neobracel a nepřipomínal by mu jeho sliby. Naděje někdy může být i temnotou, ale přesto nás vede vpřed. Bůh ve své odpovědi znovu přislubuje četné potomstvo a Abraham mu znovu uvěřil, byl za to uznán za spravedlivého (srov. Gn 15, 2-6). Bůh ukazuje Abrahamovi hvězdy na nebi, aby mu ukázal, jak četné bude jeho potomstvo. Tyto hvězdy může vidět každý, ale Abrahamovi se mají stát znamením naděje a věrnosti Boha. To je cesta víry a naděje, kterou má jít každý z nás.²⁵

1.2.6 Judita

Ve Starém zákoně vyniká postava hrdinky izraelského národa – statečná Judita (Jdt 7-15). Při obléhání judského města Betulie vlévá svému lidu naději, vybízí jej k důvěrnému volání k Bohu o pomoc a k trpělivému očekávání záchrany od něj. Ona sama se pak nebojí riskovat a Bůh skrze ni město zachrání. Důvěřovat Bohu znamená vložit se mu do rukou a neklást si žádné nároky a podmínky. Zároveň je třeba přijmout, že Bůh nám může přispět na pomoc zcela jinak, než očekáváme. Bůh dokáže vyzískat život i ze smrti, my i v bolesti můžeme zakoušet pokoj, v pláči štěstí. Bůh ví lépe než my sami, co skutečně potřebujeme, naším úkolem je důvěřovat mu. Judita ukazuje cestu naděje, pokojného očekávání, modlitby a poslušnosti.²⁶

Její naděje a víra překonává strach, je pevná za všech okolností. Na rozdíl od předáka lidu, který dává Bohu lhůtu pěti dní na záchranu, Judita neklade Bohu žádné podmínky. Její důvěra nemá žádné hranice, ať se stane cokoli. Přesto však doufá, že se Bohu zalíbí svůj lid vysvobodit a není ve své důvěře pasivní.

²⁵ Srov. František. *Křesťanská naděje – Abraham, otec věřících a doufajících* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=24972>.

²⁶ Srov. František. *Křesťanská naděje – statečná Judita dodává naději svému lidu* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=25114>.

1.2.7 Prorok Jonáš

Město Ninive se vlastní vinou řítilo do zkázy, Hospodin však jeho obyvatelům chce dát poslední šanci k záchraně Jonášovým prostřednictvím. Zde vidíme, jak se Boží milosrdenství přibližuje každé situaci, aby ji mohlo proměnit zevnitř. Vyzývá k pokání a obrácení, milosrdenství se mísí do zla, aby je proměnilo. Král vzal Boží výzvu vážně, nechal vstoupit Boží milosrdenství do svého srdce. Stejně tak i pro nás je Boží milosrdenství silou a záštitou, smíme doufat, že v každé situaci je šance na změnu a obrácení.²⁷

Jonáš při svém útěku od Hospodina zakusil jaké to je, být od Něj vzdálen. V největší úzkosti se modlil a znovu tak došlo k obnovení vztahu mezi ním a Bohem. Když se ale obyvatelé města Ninive obrátí a začnou konat pokání, on sám to Bohu vytýká, je zaslepený vlastní pýchou a svojí domnělou spravedlností. Podobně jako starší syn z podobnosti o marnotratném synu nedokáže bez hořkosti přijmout, že Boží láska je otevřená pro všechny. Zapomíná přitom, že ani on sám není bez hříchu. Bůh však i s ním jedná milosrdně a přivádí ho k tomu, aby lépe porozuměl Jeho milosrdnému srdci, které při upřímném pokání člověka zapomíná na jeho provinění.²⁸

1.3 Nový zákon

Bůh je ve své podstatě neměnný, neměnné je tedy i jeho milosrdenství. V Novém zákoně však na rozdíl od Starého zákona již není nutné přinášet oběti, tou nejvyšší obětí je Ježíš (srov. Žid 7, 23-28). Jeho příchod je nejvyšším výrazem Boží lásky: „*Mnohokrát a mnohými způsoby mluvil Bůh k otcům ústy proroků; v tomto posledním čase k nám promluvil ve svém Synu, jehož ustanovil dědicem všeho a skrze něhož stvořil i věky.*“ (Žid 1, 1-2).

Ježíš ve svém životě uplatňoval milosrdnou lásku neustále, často se setkával se zástupy, hlásal evangelium, uzdravil mnoho nemocných, byl nablízku hříšníkům. V jeho osobě začala doba milosrdenství pro celé lidstvo. Je zviditelněním lásky, která je určena všem, on sám je Milosrdenství.²⁹

²⁷ Srov. František. *Milosrdenství se mísí do zla, aby jej proměnilo* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23273>.

²⁸ Srov. Chlumský, J. *Světcí k nám hovoří: Sv. Jonáš* [online]. [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4585>.

²⁹ Srov. František. *Evangelium milosrdenství* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23526>.

1.3.1 Milosrdný samaritán (Lk 10, 25-37)

Ve svém podobenství Ježíš odpovídá na otázku: „A kdo je můj bližní?“ Kolem zraněného člověka lhostejně projdou kněz i levita, vidíme tedy, že ne vždy ten, kdo se pravidelně účastní bohoslužeb a zná Boží milosrdenství, umí sám druhému prokazovat milosrdenství. Samaritánovi, který byl všemi opovrhovaný, bylo zraněného člověka líto a ujal se ho. V tom je rozdíl oproti dvěma předchozím, kteří zraněného také viděli, ale jejich srdce nebylo zasaženo soucitem. Právě tak má Bůh ve svém milosrdenství soucit s námi, vnímá naši bolest, ví, že potřebujeme pomoc a toužíme po útěše. V závěru podobenství, kdy učitel Zákona na otázku, kdo se zachoval jako bližní k onomu zraněnému, odpovídá, že ten, kdo mu prokázal milosrdenství. Na to Ježíš říká: „*Jdi a stejně jednej i ty.*“ (v. 37). Je to závazek i pro nás, v milosrdném Samaritánovi se nám zjevuje On sám; sklonil se k nám, stal se naším služebníkem a tak nás zachránil, abychom se mohli mít rádi právě, jak On miloval nás.³⁰

Zákoník chce mít přesně ohraničeno, kam až má ve své blíženecké lásce zajít. Ta nemůže být omezená jen na ty nejbližší, má zahrnovat všechny a má být praktická. Kdo chce druhé milovat tak, jak si přeje Ježíš, musí být připraven vydávat se druhým. Proto se mnozí světci v duchu milosrdné lásky věnovali péči o nemocné a strádající.³¹

1.3.2 Samaritánka (J 4, 5-42)

Ježíš u studny vychází samařské ženě svým milosrdenstvím vstříc bez ohledu na předsudky, touží po setkání s ní. Svou žádostí o vodu chce poukázat na žízeň, kterou má ona sama. Žena je rozhovorem s Ježíšem proměněna, zapomíná, že původně přišla čerpat vodu, nechává svůj džbán u studny a běží do města všem sdělit, co prožila. Nalezla živou vodu milosrdenství, tryskající do života věčného, plna radosti a nadšení všem zvěstuje, že potkala Mesiáše, který změnil její život. Takové je každé naše setkání s Ježíšem, proměňuje nás a vede blíže k Bohu. A stejně tak i my jsme vyzýváni k tomu, abychom nechali stranou svůj džbán, který symbolizuje vše, co je zdánlivě důležité, ale vzhledem k Boží lásce to ztrácí na významu. Je třeba ve svém srdci naslouchat Ježíši, který nám nabízí živou vodu, která nás k Němu přibližuje. Máme znovu objevit

³⁰ Srov. František. *Jdi a stejně jednej i ty* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23670>.

³¹ KODET, Vojtěch. *Milosrdný Samaritán* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <http://www.vojtechkodem.cz/uvedeni-do-nedele/milosrdny-samaritan-15-nedele-v-mezidobi-c.html>.

důležitost a smysl svého křesťanského života a svědčit svým bratřím o radosti ze setkání s Ježíšem.³²

Žena přichází ke studni v poledne, protože se nechce s nikým setkat, je ostatními lidmi opovrhovaná. Ježíš jí však svým jednáním znovu vrací důstojnost, je tím, Kdo od ní něco potřebuje, je pro něj důležitá. Kdo nezná svoji hodnotu, má potřebu ji zdůrazňovat, může se ponížovat nebo povyšovat, stále na sebe upozorňovat, aby se mu tak dostávalo potvrzení od druhých, protože on sám je vnitřně nejistý.³³

Stejně jako samařská žena i mnoho dalších lidí v sobě skrývá hluboké rány, vnitřní zranění, bolesti, se kterými se nechtějí nikomu svěřovat. Je nesmírně těžké předat tato temná místa v životě Ježíši, On však na prvním místě dá každému zakusit své přijetí, ujištění, že každý je pro Něj důležitý. Jeho milosrdná láska má moc jít ke kořeni problémů a uzdravit je. Teprve pak je možné žít skutečný, pravdivý život.³⁴

1.3.3 Zacheus (Lk 19, 1-10)

Zacheus musel kvůli setkání s Ježíšem překonat tři překážky. Prvním úskalím byl jeho malý vzrůst. Stejně tak i pro nás může být překážkou nízké sebevědomí, které se však týká i naší víry. Jsme Boží milované děti. Nepřijetí sebe sama, nespokojenost a negativní myšlenky znamenají neuznat naši nejoprávněnější identitu. Bůh nás miluje takové, jací jsme a nic, ani náš hřích, nemůže Jeho mínění změnit. Pokud jsme ve svém životě upadli, může nám pomoci myšlenka na to, že Bůh nás má rád více než my sami sebe a také že v nás věří víc než my sami v sebe.³⁵

Dále musel Zacheus ve svém nitru svést těžký boj se svým ostychem, protože dobře věděl, že se může v očích druhých pořádně zesměšnit. Cítil však, že Ježíš je natolik důležitý, že by pro Něj dokázal udělat cokoli. Takové jednání je výzvou, aby se nikdo nebál dát Ježíši ve svátosti smíření všechny své slabosti a hříchy, takovému člověku udělí své odpuštění a naplní ho pokojem.³⁶

³² Srov. František. *Milosrdenství je větší než předsudek* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=19840>.

³³ Srov. HURTA, Josef. *Samařská žena* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <http://stritez.evangel.cz/sites/stritez.evangel.cz/files/zena.pdf>.

³⁴ Srov. tamtéž.

³⁵ Srov. František. *Paměť Boha není harddisk, nýbrž něžné srdce* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=24157>.

³⁶ Srov. tamtéž.

Třetí Zacheovou překážkou byl zástup lidí, kteří mu nejdříve v setkání s Ježíšem bránili a pak kritizovali, že Ježíš vstoupil do jeho domu. Někdy bývá velmi obtížné přijmout nekonečnou Boží lásku, která se dává všem bez výjimky. Bůh nás stejně jako Zachea vybízí k odvaze, abychom byli silnější než zlo a milovali všechny, dokonce i své nepřátele. Na rozdíl od reptajícího zástupu Ježíš nezůstává na povrchu, ale hledí do srdce. A když nás stejně jako Zachea žádá, aby mohl vstoupit do našeho domu, volá nás jménem. Naše jméno je pro Něj nesmírně vzácné.³⁷

U Lukáše je toto vyprávění dáno jako protiklad k bohatému mládenci (Lk 18, 8-30). Kdo pochopí, co je odpuštění, může se pro něj vzdát všeho, k čemu byl až dosud připoutaný. Zacheus nepropásl svoji šanci a našel Boží zachraňující lásku. Jen ten, kdo prožil Boží odpuštění, ten, kdo Ho dokázal najít ve svém bližním, Ho pak nejen radostně přijme do svého domu, ale zůstane mu také s radostí věrný.³⁸

1.3.4 Milosrdný Otec (Lk 15, 11-32)

Tímto podobenstvím Ježíš zjevuje nekonečnost Božího milosrdenství. Když se syn vrací a kajícně vyznává svoji vinu, otec mu nic nevyčítá, protože jej očekával s láskou. Je šťastný z jeho návratu a ještě předtím, než syn promluví, zahrnuje ho svojí něhou. Poselstvím tohoto podobenství je, že jsme Boží děti nezávisle na našich skutecích nebo zásluhách a nikdo nás o to nemůže okrást. Tato skutečnost nám dodává odvahu, abychom nikdy nezoufali. Otcovo milosrdenství však potřebuje také starší syn, který zůstal poslušně doma a je na to pyšný. Byl stále po otcově boku, tato blízkost však pro něj nikdy nebyla zdrojem radosti. Ježíš zde připomíná, že v Otcově domě nemáme zůstat kvůli odměně, ale proto, že máme spoluodpovědnou důstojnost dětí. Boží logikou není to, že kdo koná dobro, bude odměněn, a kdo páchá zlo, bude potrestán. Jeho logikou je milosrdenství: „*Máme proč se veselit a radovat, protože tento tvůj bratr byl mrtev, a zase žije, byl ztracen, a je zase nalezen.*“ (Lk 15, 32).³⁹

Ježíš tímto podobenstvím reaguje na reptání farizeů, kteří Mu vytýkali, že se ujímá hříšníků a stoluje s nimi. Otcem z příběhu je tedy v první řadě Ježíš,

³⁷ Srov. František. *Paměť Boha není harddisk, nýbrž něžné srdce* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=24157>.

³⁸ Srov. OPATRŇY, A. *Stůl slova: zamyšlení nad biblickými texty nedělí a svátků : cyklus C*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 256-259.

³⁹ Srov. František. *Milosrdný Otec* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23749>.

který je ztělesněním Otcova milosrdenství. Po návratu svého ztraceného syna je k němu marnotratně štědrý a dává mu to nejlepší, co má k dispozici (nekrásnější šaty, nejlepší obuv, prsten, vykrmené tele). Podobnost má dva vrcholy – návrat mladšího syna a rozhovor se starším synem. Zde zůstává otevřený konec, nevíme, jestli starší syn přijal pozvání na hostinu nebo setrval ve svém zatvrdelém postoji a pýše. Ježíš se takto opět obrací k farizeům, i oni jsou pozváni na hostinu, odmítnou toto pozvání nebo je přijmou?⁴⁰

1.3.5 Farizeus a celník (Lk 18, 9-14)

Zde vidíme dva zcela odlišné postoje v modlitbě. Farizeus naoko sice děkuje Bohu, ale ve skutečnosti se chlubí vlastní dokonalostí. Navíc se povyšuje nad druhé lidi, nad hříšníky a neváhá uvést konkrétní příklad celníka, který zůstává vzadu. Důležitější než modlitba je pro něj dodržování předpisů. Tímto postojem je ale velmi vzdálen Bohu, který miluje všechny bez rozdílu a hříšníky nepohrdá. Pro každého je tedy důležité se ptát, jaký je při modlitbě stav jeho srdce. Není možné modlit se arogantně a pokrytecky. Musíme před Bohem stanout takoví, jací jsme. V důvěrnosti a ztišení se s námi setkává Bůh.⁴¹

Celník prosí Pána o smilování, protože si je vědom své hříšnosti a toho, že potřebuje Boží milosrdenství, proto o něj prosí. Ukazuje nám tak nutnou podmínku Pánova odpuštění. Pýcha znehodnocuje každý dobrý skutek, vzdaluje nás od Boha i od druhých lidí. Bůh má v pokoře zalíbení, ale ne proto, aby nás pokořil. Pokora je spíše nezbytnou podmínkou, aby nás mohl pozvednout, a my jsme zakusili Jeho milosrdenství. Pyšná modlitba nepronikne k Božímu srdci, pokora jej však otevírá dokořán.⁴²

Při čtení tohoto evangelia není hlavním úkolem soudit mezi farizejem a celníkem. Je to příběh, ve kterém se skrývá varování, protože mnohý člověk, který je jako věřící obklopen těmi, kdo v Boha nevěří, je v pokušení stavět se před Bohem do farizejského postoje. Snadno může zapomenout děkovat za dar víry, za svůj životní postoj a namísto

⁴⁰ Srov. SCARANO, Angelo. *24. neděle v mezidobí C / Znáš marnotratného otce?* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/24-nedele-v-mezidobi-c-znas-marnotratneho-otce>.

⁴¹ Srov. František. *Pokorná modlitba dosahuje milosrdenství* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23886>.

⁴² Srov. tamtéž.

toho prezentovat své zásluhy nebo se dívat na druhé s převahou. Dar víry a věrnosti však není naší zásluhou.⁴³

Zároveň je zde však také poselství velké naděje; i pro toho, kdo vnímá obrovskou bídu svého vlastního života a nemá sílu, aby jej uspořádal, existuje cesta k záchraně. Stačí jen uznat svoji nicotu a věřit, že Boží milosrdenství je nekonečně větší než všechna jeho selhání a hříchy.⁴⁴

1.3.6 Uzdravení slepého (Lk 18, 35-43)

Kolem slepého žebráka přecházeli lidé, ale on zůstával sám. Když mu někdo ze zástupu sdělil, že tudy prochází Ježíš Nazaretský, ihned na něj začal volat. Výraz pro Ježíšovo „přejít“ znamená „paschu“, začátek osvobození, která jako by byla zvěstována slepci. Oslovením „Synu Davidův“ v něm uznává očekávaného Mesiáše, který má slepým vracet zrak (srov. Iz 35, 5). Pánovo přejítí je setkání, ve kterém milosrdenství všechny sjednocuje s Pánem a On jim dá umožnit poznat ty, kteří potřebují pomoc a útěchu. I našim životem Ježíš prochází a je to pozvání, abychom k Němu přistoupili, stali se lepšími a následovali Ho. Ježíš se slepého ptá: „*Co chceš, abych pro tebe udělal?*“ (v. 41). Bůh se zde stává služebníkem hříšníka a slepý Ho v odpovědi už neoslovuje „Synu Davidův“, nýbrž „Pane“, což je titul, který je od počátku církví vztahován na Zmrtvýchvstalého Ježíše. Slepec vyjádří svoji touhu po nabytí zraku a pro svoji víru je vyslyšen. Díky tomu může zakusit Ježíšovu lásku. Proto se stává Jeho učedníkem. Zástup, který slepého dříve okřikoval, teď vzdává Bohu chválu, i on totiž skrze učiněný zázrak prohlédl. Ježíš svým milosrdenstvím zahrnuje všechny, se kterými se setká, volá je k sobě, shromažďuje, uzdravuje, osvětluje a tvoří tak nový lid, který oslavuje Jeho milosrdnou lásku.⁴⁵

To, co skutečně slepého zachránilo, nebylo navrácení zraku, byla to jeho víra. Bez ní by i po tělesném uzdravení zůstal duchovně slepý. A víra způsobila, že se nevrací do Jericha, aby si užíval navráceného zdraví, ale následuje Ježíše, který jde cestou utrpení do Jeruzaléma.⁴⁶

⁴³ Srov. OPATRŇY, A. *Stůl slova: zamyšlení nad biblickými texty nedělí a svátků: cyklus C*, s. 252-254.

⁴⁴ Srov. tamtéž.

⁴⁵ Srov. František. *Milosrdenství je světlo* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23968>.

⁴⁶ Srov. HURTA, J. *Uzdravení slepého Bartimea* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <http://stritez.evangelnet.cz/sites/stritez.evangelnet.cz/files/bartimaios.pdf>.

1.3.7 Žena hříšnice (Lk 7, 36-50)

Objevují se zde dvě postavy, horlivý farizeus Šimon a neznámá hříšná žena. Farizeus soudí podle zdání, žena svým konáním upřímně odhaluje své srdce. Šimon, přestože Ježíše pozval, o Něj ve skutečnosti příliš nestojí, žena se Mu naopak plně svěřuje. Pro Šimona je nepřípustné, že se hříšnice Ježíše dotýká, protože by Ho tak mohla poskvřnit. Pán nás však učí oddělovat od sebe hřích a hříšníka. S hříchem se nesmlouvá, avšak hříšníci (což jsme my všichni bez rozdílu) jsou jako nemocní, kteří potřebují lékaře. Ježíš nechává ženu jednat, je svobodný od předsudků, protože je nablízku Bohu, který je milosrdný Otec. Pro upřímnost její víry a obrácení, přede všemi prohlašuje: „*Tvá víra tě spasila.*“ (v. 50). Postava hříšné ženy ukazuje spojitost mezi vírou, láskou a vděčností. Bylo jí odpuštěno mnoho hříchů, a proto mnoho miluje, komu však bylo odpuštěno málo, miluje málo. My všichni jsme Bohem zahrnuti do tohoto tajemství milosrdenství a od této lásky se učíme mít rádi.⁴⁷

Šimon zde představuje ty, kteří si myslí, že jsou spravedliví a mají tím pádem právo pohrdat těmi, kdo jsou jiní. Přijal Ježíše, ale bez úcty a bez lásky. Žena vstoupila do domu s hříchy, ale s velkou vírou v Ježíšovu moc a dobrotu. Její jednání připomíná podstatné prvky svátosti smíření. Polibky Pánových nohou vyznává pokornou víru a vroucí lásku k tomu, koho svými hříchy zarmoutila. Jejími slzami je omyta její duše od špatné minulosti. Drahocenná mast představuje ochotu dát vše do pořádku a všeho se zřeknout ve prospěch nápravy, i kdyby to bylo to nejvzácnější. Její vlasy jsou pak výrazem toho, že se celou svojí bytostí dává do Ježíšových služeb. Toto vše tvoří jádro její odpovědi na Ježíšovu milosrdnou lásku.⁴⁸

1.4 Modely v dějinách křesťanské spirituality

Ježíš zvláštním způsobem zjevoval tvář Božího milosrdenství některým řeholním sestrám a pak také těm, kteří v průběhu staletí konkrétním způsobem v duchu milosrdné lásky sloužili chudým, nemocným a opuštěným, a jejich prostřednictvím samému Kristu (srov. Mt 25, 31-46). Pro hlubší vhled do tématu je důležité podívat se na konkrétní příklady působení Božího milosrdenství v historii.

⁴⁷ Srov. František. *Slzy hříšnice dosahují odpuštění* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23627.

⁴⁸ Srov. FAUDENOM, A. *Počuli sme slovo Pánovo*. 6. vydání. Řím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1981. ISBN neuvedeno, s. 390-391.

1.4.1 Apoštolky Božího milosrdenství

Nejznámější apoštolkou Božího milosrdenství je sestra Faustyna Kowalská. Mimořádným způsobem však Bůh promlouval o své milosrdné lásce rovněž k dalším dvěma řeholnicím. Tento upřednostněný výběr neznámá, že by Bůh plný milosrdenství nepromlouval k jiným světcům či zasvěceným osobám: zde nám jde o příkladné modely. V následujících podkapitolách jsou uvedeny v chronologickém pořadí.

1.4.1.1 Benigna Konsolata Ferrerová (1885-1916)

Sestra Benigna byla členkou řádu Navštívení Panny Marie v Comě v Itálii. Právě tak jako níže zmíněná sestra Faustyna Kowalská byla nazývána sekretářkou Božího milosrdenství a svá zjevení si rovněž zapisovala do Deníčku. Bůh se jí dal poznat jako ten, jenž je Bohem veškerého milosrdenství. Brána Jeho milosrdenství je otevřena pro všechny. On, Jehož podstatou je láska, odpouští těm, kteří se k Němu v kajícnosti navracejí a nejvíce milostí od Něj obdrží ten, kdo v Něj nejvíce důvěřuje.⁴⁹

Obsah těchto zjevení byl alespoň v základním obrysu znám i sestře Faustyně; knihu o životě sestry Benigny vydali krakovští jezuité v sérii asketických děl, která vedl o. Józef Andrasz.⁵⁰

1.4.1.2 Jozefa Menéndezová (1890-1923)

Tato řeholnice žila ve Francii v kongregaci sester Nejsvětějšího Srdce. Ježíš se jí poprvé zjevil v jedenácti letech. Měla velkou úctu k Ježíšovu Srdci. Ježíš jí sdělil, že jeho Srdce je propastí lásky, která vše stvořila, aby to bylo dáno Bohu pod jeho moc. Boží milosrdenství se však podceňuje a dokonce se jím pohrdá.⁵¹

Ježíš se prostřednictvím zápisků, která sestra Jozefa zapisovala na přání své představené, zjevuje jako láska. Sděluje, že touží, aby lidé věřili v Jeho milosrdenství a vše očekávali od Jeho dobroty, nikdo nemá pochybovat o Jeho odpuštění. Všechny lidi miluje a ve svém nekonečném milosrdenství jim odpouští vždy, když s pokorou prosí o odpuštění.⁵²

⁴⁹ Srov. CZACZKOWSKA, E. K. Jsem láska. *Immaculata*. 2016, **XXIV**.(2/2016), 32, s. 11.

⁵⁰ Srov. tamtéž.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 10.

⁵² Srov. tamtéž.

1.4.1.3 Faustyna Kowalská (1905-1938)

Není bez zajímavosti, že rok předtím, než se Ježíš ukázal tehdy ještě Heleně Kowalské na taneční zábavě a zeptal se jí, jak dlouho ho ještě bude klamat, zemřela výše zmíněná Jozefa Menéndezová. Při svém první zjevení sestře Faustyně Ježíš vyslovil přání, aby byl namalován jeho obraz nesoucí nápis „Ježíši, důvěřuji Ti.“ Později žádal o to, aby byl v celé církvi slaven svátek Božího milosrdenství.⁵³

Poselství tří řeholnic, která jsme zde uvedli, jsou si podobná, ale teprve zjevení a poselství adresovaná sestře Faustyně, a skrze ni všem lidem, se stala známá celé církvi. Bylo to zřejmě proto, že jí v tom byli nápomocní o. Michał Sopoćko a o. Józef Andrasz a také některé z jejich představených. Bůh si přál, aby lidé znovu našli cestu k Jeho milosrdenství a měli k Němu důvěru. Milosrdenství potřeboval svět poznamenaný dvěma světovými válkami a je Ho zapotřebí i dnes.⁵⁴

1.4.2 Charitativní služba

Ti, kteří s láskou slouží druhým, se připodobňují Bohu, který je láska. Díky tomu pak Boha opravdu poznávají. Bůh se tedy nedává jako odměna za skutky lásky, ale přímo v těchto skutcích. I František z Assisi vyznal, že rozhodujícím způsobem se s Bohem setkal při službě malomocným.⁵⁵ Skutky milosrdenství jsou tedy darem nejen pro ty, kteří jsou jejich příjemci, ale i pro ty, kteří je konají.

1.4.2.1 Počátky charitativní služby

Křesťanská charitativní služba má svůj základ v lásce trojjediného Boha a v tom, že se k nám sklání v Kristu a v Duchu Svatém. Ježíš Kristus přijal naše lidské tělo a stal se tak jedním z nás. I my, pokud toužíme po přijetí druhých, musíme je také napřed sami přijmout a snažit se je pochopit. Ježíšův veřejný život spočíval ve službě – konal mnoho zázraků, uzdravoval nemocné a posedlé zlými duchy. Jeho soucítění s druhými se však neprojevovalo pouze ve fyzickém uzdravení, šel mnohem dál, vzal na sebe naše bolesti, nemoci a také náš hřích.⁵⁶

⁵³ Srov. CZACZKOWSKA, E. K. *Jsem láska*, s. 10.

⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 11.

⁵⁵ Srov. POSPÍŠIL, C. V., *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-748-1, s. 56-57.

⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 89-95.

Podobenství o milosrdném Samaritánovi (srov. 1.3.1), které dává odpověď na otázku, kdo je náš bližní, mělo v dějinách křesťanské charity velký význam. Kristovi učedníci mají pokračovat v Jeho konání, nikdo z naší milosrdné lásky nemá být vyňat.⁵⁷

V prvotní církvi byla služba rozdělování jídla potřebným svěřena jáhnům. Vzájemnou solidaritu také ukazuje sbírka, která byla sv. Pavlem určena pro chudé křesťany v Jeruzalémě. V době církevních otců byla organizace charitativní služby svěřena biskupům. Jejich hlavními úkoly bylo například rozdělování almužny, péče o opuštěné a nemocné, péče o výchovu sirotků, organizace sbírek apod. Biskup uskutečňoval tuto činnost prostřednictvím diakonií. Xenodochion byl původně útulek pro poutníky, později zde bylo pečováno také o nemocné. Křesťanská charitativní služba byla vykonávána jáhny, ale do díla byly zapojeny i vdovy, panny a diakonky, které se staraly o ženy a dívky. Také při pohromách a epidemiích byla činnost křesťanské charity významná. Ve středověku bylo prostřednictvím církve provozováno několik ústavů. V raném středověku došlo k rozvoji tzv. mnišského nebo klášterního lékařství, jehož významnou představitelkou je Hildegarda z Bingenu.⁵⁸

Církevní charitativní službou bylo také postupné odstraňování válek mezi šlechtickými rody, byly např. ustanoveny dny, ve kterých byl boj zakázán. Třetí řád sv. Františka byl ve vrcholném středověku největším laickým hnutím v církvi. Jeho členové měli určité výsady jako řeholníci; nesměli nosit zbraně, byli osvobozeni od služby doprovázení svého pána do bitvy. Jinou činností charity bylo vykupování otroků. Během období morových ran bylo také mnoho těch, kteří se velkodušně věnovali nemocným a často za to zaplatili vlastním životem.⁵⁹

1.4.2.2 Vznik špitálů

Od 11. století vznikají špitály – nemocnice. Velkou měrou k tomu přispěly rytířské řády, které měly za úkol chránit a podporovat církve, nemocné, chudé, sirotky a vdovy. Péči o malomocné se věnoval především Řád lazaristů, který vznikl kolem roku 1100 v Jeruzalémě. Po jejich zániku byl v 15. stol. papežem Inocencem VIII. jejich majetek předán Řádu johanitů. Ošetřovatelství se věnovali členové Řádu Ducha Svatého, kteří spravovali špitál, jenž byl vzorem pro další středověké nemocnice.

⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 97.

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 99-107.

⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 109.

Řád johanitů měl za úkol chránit putující do Jeruzaléma a péči o nemocné. Řád německých rytířů se rovněž věnoval péči o nemocné.⁶⁰

Charita však neomezila své úsilí pouze na ošetřování nemocných a starost o chudé, byly např. zakládány ústavy, které půjčovaly peníze za velmi malý nebo nulový úrok; dále můžeme zmínit stavbu mostů, činnost ve školství, kterou prakticky po celý středověk vykonávala jenom církev. K rozvoji charitativní činnosti významnou měrou přispěly mendikantské – žebravé řády v prvních desetiletích 13. století. Zde můžeme jmenovat zejména Františka z Assisi, který stavěl do popředí Ježíše chudého, trpícího a ukřižovaného a fakt, že Ježíš je přítomný v každém trpícím. Kdo slouží nemocným, slouží samotnému Kristu. V Čechách a na Moravě byly první špitály zakládány až v 1. polovině 13. století. Známy je špitál založený v roce 1223 Anežkou Českou, která také založila laického špitální bratrstvo, z něhož později vznikl Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou. Během 13. století pak díky jejímu příkladu vznikaly další špitály.⁶¹

Z mnoha významných osobností charitativní činnosti církve můžeme jmenovat Karla Boromejského, milánského arcibiskupa, který věnoval velkou péči strádajícím v době hladomoru a později v období morové nákazy se osobně staral o umírající. Svým jednáním tak dal příklad dalším kněžím a řeholníkům. Službě trpícím a nemocným zasvětil svůj život Jan z Boha. K péči o nemocné shromáždil spolupracovníky, z jejichž bratrstva pak vznikl Řád milosrdných bratří. Jejich nemocnice vznikaly po celé Evropě a také Jižní Americe. Kamil de Lellis na základě vlastních špatných zkušeností z tehdejších nemocnic usiloval o jejich zlepšení. Nejprve sám ošetřoval nemocné v nemocnicích a domech. Pak se k němu připojili další, z nichž později vznikla Společnost kamiliánů.⁶²

Uvedli jsme několik příkladů, kterými se rozvíjela křesťanská charitativní služba. Dále se ještě konkrétněji zaměříme na některé světce, kteří byli v oblasti milosrdenství prokazovaného skutky zvlášť významní.

⁶⁰ Srov. POSPÍŠIL, C. V., *Teologie služby*, s. 109-111.

⁶¹ Srov. tamtéž, s. 113-116.

⁶² Srov. tamtéž, s. 120-123.

1.4.2.3 Vincenc de Paul

Spiritualita Vincence de Paul se opírá o vztah k Bohu. Bůh je totiž podle něho jediné bytí, které skutečně v plnosti existuje. Proto se musíme v první řadě obracet k Němu, stále Ho s pokorou hledat. Dalším důležitým rysem je vztah k člověku, přitom svou pozornost obrací Vincenc k tomu, co není na první pohled vidět a co můžeme spatřit jediné tehdy, dokážeme-li druhého vidět Kristovými očima. Chudý je v Kristových očích privilegovaný, On sám se pro nás stal chudým (srov. 2 Kor 8,9) a je v chudém přítomný tak opravdově jako v Eucharistii. Tato myšlenka je revoluční, přináší nový pohled církve.⁶³

Do popředí vystupuje také otázka hodnoty lidského činu. Podle Vincence má být všechno lidské úsilí zacíleno k pokračování díla Nejsvětější Trojice a v Kristově díle, protože člověk byl stvořen k Božímu obrazu. Je tedy třeba poznat znaky činné Boží lásky. Kristova láska byla citová a zároveň také činná, proto sv. Vincenc neuznává lásku, která je složena jen z krásných citů a vznešených myšlenek. Pravá láska se dává Ježíši, aby se pak mohla dávat druhým lidem. Další známkou Kristovy lásky je nezištnost, znamená to nebýt nikomu na obtíž, pracovat zdarma. S nezištností také souvisí vděčnost za vše dobré, co jsme přijali, jak od Boha, tak od lidí. Konečně také musí být láska po vzoru Krista vždy spojena s Boží vůlí (J 4, 34; J 5, 30; J 6, 38). Boží vůli poznáváme z Písma a skrze církve. Nacházíme ji také v událostech a naléhavých potřebách.⁶⁴ Např. Matka Tereza, o které je řeč v následujícím oddíle, reagovala také právě na naléhavou potřebu malomocných a nejchudších, kteří umírali nedůstojně a osamoceně.

1.4.2.4 Matka Tereza

Z nedávné doby, z dvacátého století, ještě připojujeme Matku Terezu, zakladatelku Misionárek lásky, které téměř po celém světě působí mezi nejchudšími. Kromě obvyklých slibů čistoty, chudoby a poslušnosti skládají sestry ještě slib milosrdenství.

Posláním Misionárek je přinášet do světa Boží lásku. Matka Tereza vždy zdůrazňovala, že ona a její sestry nejsou ošetřovatelky, ani učitelky. Jsou zde výhradně

⁶³ Srov. DODIN, M. *Spiritualita sv. Vincence de Paul*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, ISBN neuvedeno s. 31-32.

⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 32-35.

pro Krista a on je ten, komu v potřebných slouží.⁶⁵ Tím, že jsou extrémně chudé a mezi chudými, je svědectví jejich života a služby velmi podnětné. Sestry pak nemusí o Boží lásce mnoho mluvit, protože za ně promlouvají jejich činy. Zcela zvláštním rysem Misionářek lásky je také bezvýhradné spoléhání na Boží prozřetelnost. Matka Tereza se vždy řídila zásadou, že pokud si Bůh nějaké dílo přeje, tak se o ně také postará. A Bůh tuto její důvěru nikdy nezklamal.

⁶⁵ Srov. FELDMAN, Christian. *Sny začínají žít: Velcí křesťané našeho století*. Pardubice: Signum unitatis, 1991. ISBN neuvedeno, s. 51.

2 FRANTIŠKÁNSKÁ SPIRITUALITA A MILOSRDENSTVÍ

V předcházející kapitole jsme představili Boží milosrdenství z hlediska jeho podstaty, zaměřili jsme pozornost na události v Písmu svatém a také na díla, která z něj vycházejí.

V následující kapitole se zaměříme na františkánskou spiritualitu, na způsoby projevů Božího milosrdenství a odpověď na ně ze strany člověka.

2.1 Zkušenost sv. Františka z Assisi

František žil ve svém mládí rozmařilým a marnivým životem, Bůh ho však přivedl zpátky k sobě. Jeho obrácení se tak stalo příkladem pro mnohé, kteří skrze něj nacházeli důvěru a toužili po milosti.⁶⁶ Muselo mu být Bohem mnoho odpuštěno, aby pak mohl projevat velikou lásku (srov. Lk 7, 47). On sám si byl dobře vědom toho, že za vše dobré ve svém životě vděčí jenom Božímu slitování. Svědčí o tom mj. i jeho odpověď bratru Maseovi, který se ho ptá, jak je možné, že všichni jdou za ním. Podle Františka Bůh nenašel nikoho bídňějšího ani většího hříšníka a proto si vyvolil jeho, aby tak zahanbil světskou moudrost a aby bylo zřejmé, že každá ctnost a vše dobré pochází jen od Pána.⁶⁷

U Františka se působení Boží milosti projevuje mimořádnou citlivostí k chudým a rytířskostí ke všem lidem, zejména těm, kteří mu to nemohou odplatit (srov. Lk 14, 12-14). Rozhodující pro něj bylo setkání s malomocným, když díky Boží milosti přemohl svůj vnitřní odpor, přistoupil k němu a políbil ho.⁶⁸

Zde je nejvíce patrná jeho vnitřní proměna. Jak sám říká: „*Když jsem byl ještě v hříších, zdálo se mi odporným malomocné i jen vidět. Sám Pán však mne mezi ně zavedl a já jsem se jich milosrdně ujal.*“⁶⁹ Díky Božímu milosrdenství dokázal zvítězit sám nad sebou a sám pak prokazoval milosrdenství a soucit všem potřebným. Když jednou odbyl nějakého žebráka, hned toho pak litoval a umínil si, že pokud to bude jen trochu možné, neodmítne nic tomu, kdo ho bude o něco prosit pro Boží

⁶⁶ Srov. Celano, T. První život a podivuhodné činy svatého Františka z Assisi. In: Pospíšil, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I.* Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o., 2001. ISBN 80-7266-073-X, s. 107.

⁶⁷ Srov. Kvitky. In *Františkánské prameny I.*, s. 688.

⁶⁸ Srov. ROTZETTER, Anton. *Na cestě evangelia.* Bratislava: Cantate, 1996. ISBN 80-967255-0-5, s. 23-26.

⁶⁹ Srov. Tomáš z Celana, První životopis, s. 114.

lásku.⁷⁰ Zde vidíme, jak Boží milosrdenství dále působí skrze toho, kdo je přijal do svého života.

2.1.1 Modlitba

František od počátku svého obrácení projevoval svou důvěru Bohu ve vroucí modlitbě, toužil poznat Jeho vůli. Pán mu pak ve svém milosrdenství dal poznat, co má dělat. Veden milostí stále více opouštěl pozemská dobra a usiloval o dobra nejvyšší. Nejenže se pro něj peníze stávaly obtížným břemenem, ale v modlitbě také nacházel odvahu přijmout urážky, kterých se mu zpočátku od lidí dostávalo. Nakonec odevzdal svému otci vše, co mu dosud patřilo a žil už jen pro Pána.⁷¹

V Nepotvrzené řeholi František zdůrazňuje, že je třeba mít srdce stále obrácené k Pánu. Žádná mzda, práce nebo služba nesmí být příčinou toho, že by bratři své srdce a ducha ztratili nebo odvrátili od Pána. Naopak je třeba odstranit všechny překážky a nenechat se pohltit starostmi, aby bylo Bohu slouženo s čistým srdcem a duchem, aby Ho bratři milovali a klaněli se Mu, protože toto hledá Bůh nade všechno.⁷²

2.1.2 Sv. František a evangelium

Pro stále vzrůstající počet bratří byl František nucen napsat pro sebe a své bratry řeholi. Skládala se převážně ze slov evangelia, ke kterým bylo přidáno jen několik nezbytných předpisů pro zbožný způsob života.⁷³ Pro Františka bylo Boží slovo vším a nebylo třeba k němu nic přidávat. Řehole pro něj nebyla ničím jiným, než dokonalým životem podle evangelia.⁷⁴ „*A když mi pak dal Pán na starost bratry, nikdo mi neukazoval, co mám dělat, ale sám Nejvyšší mi zjevil, že mám žít podle svatého evangelia.*“⁷⁵

František přitahoval lidi k Bohu i svým kázáním, v němž přibližoval evangelium životu. Promlouval ke svědomí svých posluchačů, vycházel ze základních pravd evangelia a posledních věcí člověka. Na svá kázání se nepřipravoval, mluvil podle

⁷⁰ Srov. Tomáš z Celana, První životopis, s. 114.

⁷¹ Srov. tamtéž, s. 110-113.

⁷² Srov. Nepotvrzená řehole. In: *Františkánské prameny I.*, s. 22.

⁷³ Srov. Tomáš z Celana, První životopis, s. 121.

⁷⁴ Srov. Legenda perugijská. In: *Františkánské prameny I.*, s. 633.

⁷⁵ Odkaz. In: *Františkánské prameny I.*, s. 33.

vnuknutí Ducha Svatého, svá slova přizpůsobil prostředí.⁷⁶ Jak sám poznával Boží dobrotu, zprostředkovával ji i druhým a otevíral jim tak cestu ke spáse.

2.1.3 Sv. František a chudoba

Pro Františka mezi všemi ctnostmi zvláštním způsobem vyniká *svatá Paní Chudoba*: je to nejvyšší ctnost našeho Pána a těm, kteří se s ní zasnoubí, nic nebude chybět.⁷⁷ První bratři neměli žádný majetek, byli plni důvěry a nedělali si starosti o zítřejší den. Pracovali vlastníma rukama a tak si vydělávali na obživu.⁷⁸

František sám o svůj život s Paní Chudobou pečlivě dbal, v domě nebylo nic, bez čeho by bylo možné se obejít. Postil se v jídle, nedbal o vlastní pohodlí. Často spával vsedě, místo polštáře používal dřevo nebo kámen.⁷⁹

Zvláště soucítit s chudými, nemohl snést, aby byl někdo chudší než on.⁸⁰ Už na samém počátku svého obrácení si často vyměňoval své krásné šaty s chudými. Podobně tak učinil na své pouti do Říma, aby se tak mohl usadit mezi žebráky a být jako jeden z nich.⁸¹

Pouze materiální chudoba by však byla příliš málo. V 17. kapitole Nepotvrzené řehole František vybízí k tomu, aby bratři odevzdávali Bohu všechna dobra, protože od Něj pocházejí. Je třeba zachovat pokoru a nechlubit se ani svými dobrými skutky a slovy, čímkoli dobrým, co Bůh v bratřích působí. Nelpět na svých darech, protože nám nepatří. To je pravá chudoba.⁸²

2.1.4 Láska k Eucharistii

František měl velkou úctu k Eucharistii a vybízel k ní i ostatní. Denně toužil být na mši sv. a často přistupoval ke sv. přijímání. Svou zbožností strhával druhé k následování.⁸³ Duchovní vybízel k tomu, aby uctivali Eucharistii a právě tak ctili i svatá jména a slova proměňování. Pokud byla někde Eucharistie nedbale uchovávána, měli ji uložit na důstojném místě. František kněze vyzýval také k tomu, aby při svém

⁷⁶ Srov. Gemelli, A. *Františkánské poselství světa*. Praha: Ladislav Kuncíř, 1948. ISBN neuvedeno, s. 37-38.

⁷⁷ Srov. Ubertino da Casale, Strom Ježíšova ukřižovaného života. In: *Františkánské prameny I.*, s. 833.

⁷⁸ Srov. Tomáš z Celana, První životopis, s. 125.

⁷⁹ Srov. Tomáš z Celana, tamtéž, s. 132.

⁸⁰ Srov. Tomáš z Celana, tamtéž, s. 143.

⁸¹ Srov. Celano, T. Druhý životopis svatého Františka. In: *Františkánské prameny I.*, s. 192.

⁸² Srov. MATURA, T. *15 dní s Františkem z Assisi*. Brno: Cesta, 1999. ISBN 80-85319-87-X, s. 111.

⁸³ Srov. Tomáš z Celana, Druhý životopis, s. 293.

kázání lidí napomínali k obrácení a k tomu, že bez přijímání těla a krve Páně nikdo nemůže být spasen.⁸⁴

Ve svém Napomenutí František nabádá k tomu, aby všichni opravdově věřili tomu, že je v eucharistii přítomné pravé Kristovo tělo a jeho krev. Ti, kteří v to nevěří, budou zavrženi.⁸⁵ Je také nutné vyznat své hříchy knězi a přijímat z jeho rukou Pánovo tělo a krev, protože bez toho není možné vstoupit do Božího království. Je však třeba přijímat hodným způsobem.⁸⁶

2.1.5 Vztah k církvi

František se ve své rodné farnosti zpočátku setkával s nepochopením, lidé ho měli za blázna. Také většina biskupů se k němu stavěla odmítavým způsobem, protože se obávali nového kacírského hnutí. V mnoha diecézích bratři nemohli působit, proto musela pod hrozbou trestu zasáhnout papežská kurie. František však takové řešení sporu odmítá. Pokud je v některém městě nepřijmou, je třeba najít jiné. Všechny obtíže řešil s pomocí věrnosti, trpělivosti a vytrvalosti.⁸⁷

Vůči kněžím František projevuje velkou důvěru, protože jejich prostřednictvím se nám dává Boží Syn v Eucharistii. Tomuto nemůže zabránit ani případná hloupost či hřích kněží. František respektuje i vůli kněží a ve farnosti káže pouze s jejich svolením. Své bratry pak žádá, aby získávali lid i kněze pro evangelium a co by snad kněžím scházelo, mají napravovat svým opravdovým životem. Jde totiž o společný cíl, spásu duší.⁸⁸

2.1.6 Milosrdenství vůči bratřím – List bratru ministrovi

S určitostí nevíme, komu byl tento list určen. Jedná se o bratra, který se rozhodl utéct pod tíhou svého úkolu do poustevny. František v zaslaném listu připomíná, že na cestě evangelia se setkáváme s těžkostmi, jedná se však o milost.⁸⁹

Překážkou v tomto případě jsou bratři nebo jiní lidé, kteří se k němu chovají nepřátelsky. Pro Františka jsou však i ti, kteří nám mohou bránit v lásce k Bohu,

⁸⁴ Srov. List všem kustodům menších bratří. In *Františkánské prameny I.*, s. 67.

⁸⁵ Srov. Napomenutí. In *Františkánské prameny I.*, s. 38.

⁸⁶ Srov. List všem věrným křesťanům. In *Františkánské prameny I.*, s. 51.

⁸⁷ Srov. ROTZETTER, A. *Na cestě evangelia*, s. 92-93.

⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 96-97.

⁸⁹ Srov. MATURA, T. *15 dní s Františkem z Assisi*, s. 42-43.

projevem Jeho milosti. Je třeba zkoušku přijmout a neutíkat před ní. Bratr má ty, kteří ho nemají rádi, milovat. Nemá si ani přát, aby se druzí změnili. Podstatné je přijmout vše tak, jak to přichází od Pána. Pokud druzí nenaleznou ochotu ke smíru, je třeba poskytnout jim potřebný čas. Bratr si dokonce nemá přát ani to, aby druzí byli lepšími křesťany, protože by to mohl chtít kvůli sobě. Daleko lepší je danou situaci přijmout a ty, kteří ji způsobili, milovat a trpělivě je snášet.⁹⁰

František dále ministra vybízí k velkorysému milosrdenství vůči bratřím. Pro lásku k Pánu a k Františkovi má jednat tak, aby žádný bratr neodešel bez jeho milosrdenství, i kdyby měl na svědomí nejtěžší hřích. A pokud takový bratr nepožádá o odpuštění sám od sebe, má se jej ministr sám zeptat, zda o ně stojí. List pak dále apeluje na milosrdenství s ještě větší naléhavostí. I kdyby pak dotyčný bratr ještě více zhřešil, má jej ministr milovat více než samotného Františka, jen aby ho k sobě přitáhl.⁹¹

František zde ukazuje cestu k milosrdenství, které se nevzdaluje těm, kteří sešli z cesty evangelia. Spíše naopak, čím větší je kdo hříšník, tím větší je mu třeba prokazovat lásku, aby byl zachráněn.

2.2 Formování Františkova charismatu v dějinách františkánské spirituality

Příhoda o dokonalé radosti (zmiňují ji Kvítky sv. Františka) vypovídá spíše o dokonalé svobodě. František byl dokonale svobodný a ti, kteří jsou mu podobní, mohou osvobodit i jiné. Radují se, když se druhým daří, jsou plni lásky vůči svému okolí. Naplňuje je radost z Boha, ukazují krásu Božího srdce. Bůh je nejen velký a vznešený, ale je i pokorný, nesmírně blízký a milující. Tito lidé chtějí být Bohu podobní a jsou schopni žít takovým životem za každých okolností.⁹²

František hlásá, že nelze změnit druhé, pokud na prvním místě nezměníme sami sebe. Druhým můžeme darovat jen to, co v nás vykonal Bůh. Komu bylo odpuštěno, odpouští druhým, kdo je uzdravený, může uzdravovat, kdo denně zakouší milosrdenství, může být milosrdný k druhým.⁹³

⁹⁰ Srov. MATURA, T. *15 dní s Františkem z Assisi*, s. 44-45.

⁹¹ Srov. tamtéž, s. 46-47.

⁹² Srov. Rohr R., a Feister B. J. *Naděje proti temnotám: Dnešním neklidným světem se sv. Františkem*. Brno: Cesta, 2004. ISBN 80-7295-059-2, s. 127.

⁹³ Srov. tamtéž, s. 128.

František miloval Krista a úcta k Jeho lidství se přenesla tam, kde nejvíce trpělo a bylo nejvíce poníženo: k Betlému, Kalvárii, Eucharistii. On sám pak byl ke konci svého života vyznamenán Kristovými Ranami, které nosil na svém těle.⁹⁴ Milosrdenství se u něj coby zakladatele spirituality dotýká přímo Pánových Ran – Pán si je totiž ponechává kvůli nám, aby ukázal své „milé srdce“ - František tuto mízu propouští svým synům a dcerám v následných staletích. Dále se budeme zabývat právě těmi, kteří se po Františkově vzoru rozhodli pro radikální následování Krista. Vzhledem k tomu, že naším tématem je Boží milosrdenství, volíme ty, v jejichž životě bylo zvláště patrné.

2.2.1 Alžběta Durynská

Alžběta už od svého mládí, v době, kdy žila na hradě Wartburgu, vynikala láskou k Bohu. Ukládala si mnoho osobních odříkání a neúnavně konala skutky milosrdné lásky. Nemohly jí v tom zabránit ani výčitky matky jejího snoubence Ludvíka. On sám však svoji snoubenku ve všem podporoval. Pod hradem nechala vybudovat špitál s oddělením pro sirotky, osobně pomáhala nemocným po domech. Za hladomoru rozdávala těm nejchudším obilí z hradní sýpky.⁹⁵

Po smrti manžela byla i s dětmi vyhnána z hradu. Vzdala se svého postavení, své děti předala do výchovy a usadila se v Marburgu, kde začala žít jako františkánská terciářka. Zde založila špitál a chudobinec sv. Františka. Jejím duchovním vůdcem byl Konrád, který k ní byl značně přísný a tvrdý, ona však vše snášela s pokorou a trpělivostí.⁹⁶

Alžběta, byť byla šlechtična, se zřekla svého postavení a majetku a rozhodla se žít po vzoru chudého a ukřižovaného Krista. Jeho milosrdnou lásku přinášela těm nejposlednějším.

2.2.2 Anežka Česká

Anežka se v cizině poprvé setkala s františkány a pozvala je do Prahy. Podobně jako Alžběta Durynská založila se svou matkou špitál sv. Františka, chudobinec a útulek pro pocestné. Založila také špitální bratrstvo, ze kterého později vnikl Řád křížovníků

⁹⁴ Srov. Gemelli, A. *Františkánské poselství světu*, s. 23.

⁹⁵ Srov. *Sv. Alžběta Uherská Durynská* [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=5351>.

⁹⁶ Srov. tamtéž.

s červenou hvězdou a první zaalpský klášter sester klarisek Na Františku, do něhož později sama vstoupila.⁹⁷

Usilovala o pravého františkánského ducha, pomáhala chudým, nemocným a trpícím. Podle životopisců Anežka už za svého života konala zázraky. Kromě náhlých uzdravení to byl v době velkého strádání a hladu za vlády Oty Braniborského i zázrak nalezení jídla v klášteře. Anežce nikdy nechybělo povzbuzení a naděje pro druhé, vynikala trpělivostí, pokorou a láskou.⁹⁸

Anežka mohla žít jako královna nebo jako císařovna. Zřekla se svého postavení a všech poct, které by jí právem náležely, a v duchu milosrdné Boží lásky se stala služebnou nejchudších ze všech.

2.2.3 Marie od Nejsvětější Trojice

Tato řeholnice, klariska, občanským jménem Luisa Jacquesová, se narodila v kalvínské rodině v Jižní Africe, vyrůstala však u své tety ve Švýcarsku. Ve svém životě zakusila mnohé nezdary, které pak vyústily jedné noci, kdy dospěla k závěru, že Bůh neexistuje a život nemá smysl. Avšak právě v této noci se jí zjevila sestra klariska a Luisa od té chvíle toužila po životě v klášteře a po přijímání eucharistie. Za dva roky poté konvertovala ke katolické církvi.⁹⁹

Pro její slabé zdraví a nedávnou konverzi jí nebylo umožněno vstoupit do kláštera. Až na čtvrtý pokus byla přijata ke klariskám v Jeruzalémě. Zde k ní Bůh začal v nitru promlouvat. Jednou jí Ježíš řekl: „*Musíš zapomenout na sebe a objevit můj hlas.*“¹⁰⁰ Tento hlas ji pak věrně vedl ke stále většímu sjednocení s Pánem. Marie je nám v tomto naslouchání Pánova hlasu vzorem, protože i my jsme povoláni k tomu, abychom mu naslouchali a nechali se jím vést. Na pokyn svého duchovního vůdce své rozhovory s Ježíšem zapisovala.¹⁰¹

⁹⁷ Srov. *Sv. Anežka Česká* [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4835>.

⁹⁸ Srov. tamtéž.

⁹⁹ Srov. *Marie od Nejsvětější Trojice: Příběh slabosti, Božího milosrdenství a obrácení* [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.ofm.cz/2018/01/10/marie-od-nejsvetejsi-trojice-pribeh-slabosti-bozeho-milosrdenstvi-a-obraceni/>.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Srov. tamtéž.

V těchto zápiscích Ježíš Marii vybízí k důvěře v Jeho vedení, navzdory všemu, protože pak bude duše svobodná a šťastná. Důvěru k Pánu mají ti, kdo mají velkou lásku. On pak takovou duši odměňuje radostí, kterou jí dává zakusit.¹⁰²

Marie, která prožila tolik životních pádů, že přestávala věřit v existenci dobrého Boha, je pro ty, kteří trpí, povzbuzením, aby měli odvahu důvěřovat Božímu milosrdenství všemu navzdory.

2.2.4 Diego Josef z Cádizu

Diego byl kapucínský kněz, který působil po celém Španělsku jako horlivý kazatel. Chtěl především reagovat na útoky francouzského osvícenství vůči církvi. Dokázal vnášet pokoj mezi znesvářené, konal misie, připravoval novény. Ve svých kázáních myslel především na chudé, neváhal vystoupit proti bohatým církevním hodnostářům, kteří je okrádali. Na základě Diegova kázání v Antequere se ti nejbohatší rozhodli vytvořit kongregaci, která by pečovala o vězně, kteří umírali hlady.¹⁰³

Nevynikal v řečnickém umění, ale jeho kázání se opírala o Boží slovo, kterým se nejprve nechal sám proniknout a pak je předával druhým. Často nebyl schopný si svá kázání připravit dopředu, teprve když se odevzdal Boží vůli, dostal pomoc až při samotném kázání. Živě zakusil, jak Bůh doprovází svojí milostí vše, co my sami nejsme schopni vykonat.¹⁰⁴

Diego přinášel světu milosrdnou Boží lásku skrze pokoj rozhněvaným, byl odvážným zastáncem chudých, a protože on sám žil Božím slovem, jeho kázání byla schopna pohnout lidská srdce k soucitu.

2.2.5 Kryšpín z Viterba

Kryšpín byl prostým sběračem almužen, proslulý svými vtipnými a radostnými aforismy. Jeho zvláštním darem byl způsob, jakým druhé na něco upozorňoval. Dokázal

¹⁰² Srov. *Marie od Nejsvětější Trojice: Příběh slabosti, Božího milosrdenství a obrácení* [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.ofm.cz/2018/01/10/marie-od-nejsvetejsi-trojice-pribeh-slabosti-bozeho-milosrdenstvi-a-obraceni/>.

¹⁰³ Srov. CARGNONI, C. *Po stopách kapucínských svatých*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-025-7, s. 7-8.

¹⁰⁴ Srov. tamtéž, s. 9-10.

najít ta správná slova, byl přitom jemný, zdvořilý, uměl i duchovně zavtipkovat. Byl plný františkánské radosti, měl velkou důvěru v Boží prozřetelnost.¹⁰⁵

Dodával odvalu nemocným a trpícím, vybízel k pomoci chudým, nejvíce se však snažil dodávat důvěru a naději, zvláště těm, kteří měli starost o svoji věčnou spásu. Říkal jim, že pokud mají naději, tak skutečně spasení budou. Vybízel k důvěře v Boží milosrdenství, povzbuzoval k přijetí svátosti smíření. „*Moc Boží nás stvořila, jeho moudrost nás řídí, jeho milosrdenství nás spasí.*“¹⁰⁶ Člověk má udělat všechno, co může a zbytek pak vhodit do moře Božího milosrdenství. Jeho velkým darem byl smysl pro humor, kterým pomáhal druhým zdat obtíže. Často vyzýval druhé k úctě a lásce k Bohu, k plnění Boží vůle. V čase bídy vyzýval k důvěře v Boží prozřetelnost. Kryšpín toužil po tom, aby všichni ve svém konání mysleli na věčnost; burcoval lidi vlažné a povzbuzoval trpící. Neměl však rád, když ho někdo chválil, nebo mu byla od druhých lidí prokazována úcta, s oblibou se přirovnával k oslu.¹⁰⁷

Kryšpín z Viterba byl „prostáček“, vynikal však humorem a laskavostí, byl veliký svou důvěrou v Boží milosrdenství a probouzel v lidech naději a odvalu se Boží milosrdné lásce zcela vydat.

2.2.6 Leopold Mandič

V Padově je v klášteře kapucínů malá cela – zpovědnice, kde neúnavně více než třicet let uděloval svátost smíření kapucínský mnich Leopold Mandič. Při leteckém náletu 14. května 1944 (za dva roky po jeho smrti) toto místo zůstalo nepoškozené, jak on sám předpověděl: „*Kostel a klášter budou zasaženy bombami, ale ne tato cela. Zde Bůh projevoval milosrdenství duším: musí být uchována jako památník jeho dobroty.*“¹⁰⁸ Jeho život byl skromný, skrytý před světem. Byl naplněn silnou apoštolskou touhou. Již během svých studií filozofie zaslechl Boží hlas, který mluvil o návratu východních křesťanů ke katolické jednotě. Po vysvěcení na kněze chtěl být poslán jako misionář na Východ, ale představenými byla tato žádost zamítnuta. V poslušnosti se tedy stáhl do ústraní a polem jeho úsilí o smíření se stala zpovědnice. Zpovídal až dvanáct hodin denně, ke kajícím byl velmi laskavý, vstřícný, plný pokory. Zadostiučinění za hříchy druhých bral sám na svá ramena, vytrvale se modlil,

¹⁰⁵ Srov. CARGNONI, C. *Po stopách kapucínských svatých*, s. 88-89.

¹⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 91.

¹⁰⁷ Srov. tamtéž, s. 91-94.

¹⁰⁸ Srov. tamtéž, s. 71.

postil, bděl po nocích. Byl dokonce obviněn z přílišné mírnosti, on však s poukazem na kříž a nezměrné Boží milosrdenství říkal, že pokud ho z něčeho takové nařkne Ukřižovaný, řekne mu, že tento příklad mu dal On sám.¹⁰⁹

Leopold ve svém životě zrcadlil milosrdnou tvář Boha Otce, který touží po návratu každého ztraceného syna (srov. Lk 15, 11-24). Všechny přijímal laskavě, dobrotivě, bez výčitek, proto žádný neměl strach za ním přijít. Bylo tak mnoho těch, kteří díky němu byli spaseni.

2.2.7 Pio z Pietrelciny

Otec Pio zakusil ve svém životě mnoho utrpení, proto dovedl mít s trpícími soucit. Rozhodl se pro vybudování „Domu pro ulehčení utrpení“, který byl slavnostně otevřen v roce 1956. Zároveň vznikaly modlitební skupiny, které tuto nemocnici duchovně podporovaly.

Milosrdenství prokazoval druhým především službou ve zpovědnici, již se věnoval denně mnoho hodin. Měl mimořádný dar rozlišování, dokázal nahlížet do srdcí kajících a byl přitom velmi radikální, dokonce i hrubý k těm, kteří neměli dobrou vůli k nápravě. I tento postoj však byl veden milosrdenstvím, protože nakonec přivedl kajícíky k obrácení. Nikomu nedával přednost, nehleděl na to, jaké má kdo postavení. Bůh skrze něj vykonal mnoho zázraků, především však byl jasným svědectvím Boží péče o svůj lid.¹¹⁰

Otec Pio všem kajících bez rozdílu dával zakusit Boží dobrotu a lásku, která může být i přísná, ale přesto o nic méně milující a toužící po spáse všech.

2.2.8 Jeremiáš z Valašska

Tento kapucínský mnich strávil během svého řeholního života čtyřicet let péčí o nemocné v ošetřovně kláštera S. Eframo Nuovo v Neapoli. Základním rozměrem jeho života bylo Boží milosrdenství a sám byl milosrdný k druhým, byl těшитelem zarmoucených, kteří za ním přicházeli, a aktivně je také vyhledával. Chodil k bohatým i chudým a ke všem se choval se stejnou prostotou. Byl stále radostný, zdrojem této

¹⁰⁹ Srov. CARGNONI, C. *Po stopách kapucínských svatých*, s. 69-76.

¹¹⁰ Srov. tamtéž, s. 71.

radosti byla čistota, prostota a láska. Říkával, že konat milosrdenství je více než extáze.¹¹¹

Stále se postil a byl tak chudý, že ani neměl svoji vlastní celu. Pro modlitbu téměř ani nespál, miloval Eucharistii, Ukřižovaného, „maminku“ Pannu Marii. Jedné noci uviděl Pannu Marii, která neměla na hlavě korunu. Na vysvětlenou mu řekla, že její korunou je její syn. Tato zkušenost vedla Jeremiáše k ještě horlivějšímu prokazování milosrdenství. Miloval chudé, neúnavně sloužil nemocným, skláněl se i k těm nejodpornějším a stejně jako František zakusil, jak se mu vše nepříjemné měnilo ve sladkost duše i těla. Svým spolubratřím pak sloužil jako matka vlastním dětem, takže když zemřel, nemocní a bratři plakali opravdu jak nad ztrátou své matky.¹¹²

Jeremiáš byl v předávání Boží lásky, která se zrcadlila v celém jeho životě, nesmírně velkorysý; nikdy nedělal rozdíly, stejně jako Pán, který se vydal pro všechny.

2.3 Konkrétní díla vycházející z Františkova odkazu

„Od počátku byli v církvi muži a ženy, kteří se rozhodli zachováním evangelijních rad následovat Krista svobodněji a napodobovat ho věrněji.“¹¹³ A bylo také mnoho těch, kteří následovali Krista po vzoru sv. Františka.

Kromě prvního a druhé řádu vznikaly v novověku kongregace, které čerpaly z jeho odkazu. Všechny žijí podle Řehole klášterního třetího řádu sv. Františka. Konstituce a konkrétní způsob života se v jednotlivostech liší, přesto mají společný základ a charisma – se sv. Františkem následovat chudého a ukřižovaného Krista věrným životem podle evangelia. Za všechna společenství vybíráme některá z těch, která působí v naší zemi.

2.3.1 Sestry Alžbětinky

V České republice jsou tři konventy sester Alžbětinek – v Praze, Jablunkově a v Brně, zmíníme však pouze dva z nich. Původním posláním sester Alžbětinek v Jablunkově byla péče o nemocné – zpočátku v malém domku, později byl postaven klášter s nemocnicí. V době totality byly sestry odsunuty do domova pro řeholnice

¹¹¹ Srov. CARGNONI, C. *Po stopách kapucínských svatých*, s. 56-57.

¹¹² Srov. tamtéž, s. 57-59.

¹¹³ Perfectae caritatis, In: Kol. autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 21-32. ISBN neuvedeno, čl. 1.

v Bílé Vodě, veškerý jejich majetek byl zestátněn. V roce 1991 byla sestřím část majetku navracena. Ve svých prostorách sestry otevřely domov pro seniory, který v této oblasti chyběl.¹¹⁴ Ze zásad, kterými se péče o seniory v tomto domově řídí, můžeme především jmenovat úsilí vidět v každém člověku Bohem milovanou osobu, která je hodna lásky a úcty a také snahu vnášet svým postojem radost a pokoj podle vzoru Alžběty Durynské a Františka z Assisi.¹¹⁵

Sestry Alžbětinky v Brně se od počátku svého založení pracovaly v klášterní nemocnici a provozovaly lékárnu. V roce 1950 došlo k zestátnění nemocnice i kláštera, později zde byl provozován Domov důchodců, sestry tedy po celou dobu pečovaly o nemocné. Po navrácení prostor zde byl v roce 1998 pod správou Masarykova onkologického ústavu v Brně otevřen hospic sv. Alžběty, jehož provoz trval tři roky. Od roku 2004 byla díky občanskému sdružení Gabriel hospicová péče obnovena. Sestry se snaží v duchu sv. Alžběty s láskou pečovat o nemocné, trpící a umírající. V každém z nich slouží samotnému Kristu (srov. Mt 25, 40).¹¹⁶

Sestry se věrně snaží žít podle příkladu Alžběty Durynské (srov. 2.2.1), s oddaností slouží nemocným a trpícím a tak jako ona jim touto službou zprostředkovávají setkání s milosrdným a nade vše blízkým Bohem.

2.3.2 Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka v Opavě

Sestry se od svého založení věnovaly domácímu ošetřování nemocných, pracovaly také v nemocnicích. Vedly rovněž arcibiskupský sirotčinec v Olomouci a dívčí měšťanskou školu landkraběnky Charlotty Fürstenbergové v Odrách.¹¹⁷

Kongregaci tvoří několik komunit, sestry pracují jako zdravotnice, učitelky nebo pastorační asistentky. Od roku 2007 působí komunita sester také v misii v Paraguaji v Centru Božího milosrdenství.¹¹⁸

¹¹⁴ Srov. *Konvent sester alžbětinek v Jablunkově* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: http://www.alzbetinky.jablunkov.cz/index_soubory/Page354.htm.

¹¹⁵ Srov. *Domov sv. Alžběty v Jablunkově* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://domovsvatealzbety.jablunkov.cz/>.

¹¹⁶ Srov. *Alžbětinky v Brně* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://alzbetinky.webnode.cz/historie-seter-alzbetinek-v-brne/>.

¹¹⁷ Srov. *MILOSRDNÉ SESTRY III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA V OPAVĚ* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.smfo.cz/cs/historie>.

¹¹⁸ Srov. *AREGUA* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.aregua.cz/cz/historie.php>

Nejvyšším pravidlem života těchto sester je stejně jako pro Františka z Assisi evangelium. Charismatem je radostná kajícnost, usilující o trvalé obrácení k Bohu a milosrdenství. Sestry, které v první řadě zakouší Boží milosrdenství samy na sobě, touží být nástroji tohoto milosrdenství, které usilují přinášet všem lidem.¹¹⁹

2.3.3 Česká provincie Kongregace Milosrdných sester sv. Kříže

Sestry této kongregace od doby svého vzniku pečují o chudé, nemocné a zestárlé lidi. Následují Krista v duchu evangelia a františkánské spirituality. Doprovází nemocné a umírající, poskytují duchovní zázemí.¹²⁰

Jak je již z názvu kongregace patrné, sestry se snaží stále více pronikat do tajemství Kristova kříže a jeho zmrtvýchvstání, jež je pro ně zdrojem naděje. V milosrdné lásce usilují o solidaritu se všemi lidmi, zvláště s těmi na okraji společnosti a slouží jim.¹²¹

2.3.4 Školské sestry III. řádu sv. Františka

Sestry se od počátku věnovaly vyučování a výchově dětí. Jejich zakladatelka Matka Antonie Františka vedla své sestry k tomu, aby se svěřeným dětem věnovaly naplno. Měly také usilovat o to, aby přes náročnou vnější činnost byly neustále spojeny s Bohem. Sestry byly rovněž vedeny k životu v chudobě a odříkání. Projevem milosrdné lásky bylo i to, že žádné dítě nebylo odmítnuto kvůli chudobě.¹²²

Charismatem je důvěrné spojení s Bohem uprostřed apoštolské práce. V duchu františkánské chudoby, jednoduchosti a pokory ve společném životě se sestry věnují křesťanské formaci a výchově, slouží také chudým a jinak potřebným.¹²³

2.3.5 Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka

Od počátku vzniku kongregace sestry ošetřovaly nemocné po domech, později pracovaly v nemocnicích.¹²⁴ V období totality, kdy byly z nemocnic odsunuty,

¹¹⁹ Srov. *MILOSRODNÉ SESTRY III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA V OPAVĚ* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.smfo.cz/>.

¹²⁰ Srov. *Česká provincie kongregace milosrdných sester* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.klaster-km.cz/dejiny/>.

¹²¹ Srov. *Česká provincie kongregace milosrdných sester* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.klaster-km.cz/nase-charisma/>.

¹²² Srov. *Školské sestry sv. Františka Česká provincie* [online]. [cit. 14.3.18n. 1.]. Dostupné z: <http://www.sestry-osf.cz/dejiny.htm>.

¹²³ Srov. *Školské sestry sv. Františka Česká provincie* [online]. [cit. 14.3.18n. 1.]. Dostupné z: <http://www.sestry-osf.cz/charisma.htm>.

pracovaly v domovech důchodců, léčebnách pro dlouhodobě nemocné a věnovaly se mentálně postiženým dětem.¹²⁵

V současné době mají sestry komunity na Lomci a v Praze. Lomec je poutní místo, o něž se sestry starají společně s farníky. Konávají se zde také duchovní cvičení. Sestry se starají o kostel a provází větší skupiny poutníků. Do pastorační činnosti se zapojují přípravou na svátosti. V Praze sestry pečují o kongregační kostel sv. Bartoloměje, pracují ve zdravotnictví a vyučují náboženství.¹²⁶

Charismatem Šedých sester je následování Ježíše cestou milosrdné serafínské lásky. Ve skutcích této lásky naplňují své apoštolské a dobročinné poslání.¹²⁷

Tuto kongregaci zmiňujeme především proto, že zakladatelkou Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně byla právě Šedá sestra. Tomu se budeme podrobněji věnovat v další části práce.

¹²⁴ Srov. *Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.sedesestry.cz/historie/od-zalozeni-do-roku-1950/>.

¹²⁵ Srov. *Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.sedesestry.cz/historie/mezi-lety-1950-1989/>.

¹²⁶ Srov. *Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.sedesestry.cz/historie/od-r-1989/>.

¹²⁷ Srov. *Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.sedesestry.cz/spiritualita/vztah-k-bohu/>.

3 PILÍŘE NAŠÍ SPIRITUALITY

V této kapitole se budeme zabývat konkrétní spiritualitou Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně, jejímž charismatem je milosrdná a obětavá láska ve službě potřebným. Sestry této kongregace usilují následovat chudého a ukřižovaného Krista po vzoru sv. Františka z Assisi.¹²⁸

3.1 Milosrdná a obětavá láska

Výše zmíněná kongregace byla založena tehdejší brněnským biskupem Františkem Saleským Bauerem, který se rozhodl vyhovět přání prezidenta Červeného kříže hraběte Felixe Vettera. Ten chtěl, aby v Brně byly řádové sestry, ošetrovatelky nemocných, které by v době míru ošetrovaly nemocné v soukromých domech. V případě války měly ošetrovat raněné vojáky.¹²⁹

Biskup Bauer se tedy obrátil se žádostí o tři sestry na generální představenou Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka. Nová kongregace byla založena 15. března 1886.¹³⁰

3.1.1 Účel kongregace

Kongregace má dvojí účel: První povinností každé sestry je vlastní posvěcení, jehož se sestry snaží dosáhnout věrným zachováváním řeholních slibů čistoty, chudoby a poslušnosti a životem podle řeholních konstitucí.¹³¹

Druhým, zvláštním účelem kongregace, je charitativní činnost, zejména ošetrování nemocných, ale i výchova mládeže. Všechny práce konané v duchu milosrdenství mají vést k vnitřnímu posvěcení.¹³²

Každá sestra se životem podle evangelních rad vydala na cestu pokání, ale také na cestu lásky a radosti, jež je podstatným prvkem spirituality františkánského

¹²⁸ *Životní pravidla Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně.* [vydané pro vnitřní potřebu kongregace] Brno: 1996, s. 33.

¹²⁹ Srov. ŠPIČKOVÁ, M. *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně.* [nevytištěná diplomová práce] Olomouc: Univerzita Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta, Katedra církevních dějin, patrologie a křesťanského umění, 1999, s. 26.

¹³⁰ Srov. tamtéž, s. 27.

¹³¹ Srov. *Průvodce konstitucí Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka z Assisi pod ochranou Svaté rodiny* [pro vnitřní potřebu kongregace], s. 10.

¹³² Srov. tamtéž.

řádu. Je to cesta milosrdné lásky, která vidí v trpících a potřebných lidech samotného Krista (srov. Mt 25, 40).¹³³

3.1.2 Ošetrovatelská činnost

Patronkou vnější činnosti je Alžběta Durynská (srov. 2.2.1). Od počátku vzniku kongregace se sestry věnovaly péči o nemocné, ať už v domácnostech či později v nemocnicích, např. v Zemské nemocnici u svaté Anny, ve vojenské nemocnici na Žlutém kopci či na infekčním oddělení na Červeném kopci.¹³⁴

V období 1. světové války v letech 1914 – 1918 kongregace splnila své závazky vůči Červenému kříži. Sestry ošetrovaly zraněné vojáky v Záložní nemocnici Červeného kříže v Brně, některé pak ošetrovaly raněné přímo na bojištích v Polsku, Rusku a v Itálii, kde byly podmínky zvláště vyčerpávající.¹³⁵ V roce 1918 po vzniku Československé republiky byl spolek Červeného kříže zrušen. Kongregace se tak stala samostatnou a byla svých původních závazků vůči němu zproštěna.¹³⁶

Sestry pak dále ošetrovaly nemocné v nemocnicích, např. v Moravské Třebové, v Třebíči, v Jihlavě, v Ivančicích. V letech 1955-1956 byly sestry z nemocniční praxe propuštěny, pracovaly pak v domovech důchodců. V roce 1958 pak byly sestry vystěhovány z brněnského mateřince do Lechovic u Znojma. Péči o nemocné se pak věnovaly především ve dvou domovech důchodců – v Žernůvce u Tišnova a ve Velkém Újezdě u Moravských Budějovic.¹³⁷

3.1.3 Současná ošetrovatelská činnost

Po totalitě se sestry opět vrátily do mateřince v Brně. Po nutných opravách domů byla postupně obnovena původní činnost. Od 1. 9. 1990 byla znovu otevřena Církevní střední zdravotnická škola, od 1. 9. 1993 byl zřízen domov mládeže pro žákyně středních škol.¹³⁸ V obou zařízeních sestry pracují jako učitelky a vychovatelky a snaží se o formování mladých lidí v duchu křesťanských zásad.

¹³³ Srov. *Průvodce konstitucí*, s. 11-12.

¹³⁴ Srov. ŠPIČKOVÁ, M. *Dějiny Kongregace*, s. 37.

¹³⁵ Srov. tamtéž.

¹³⁶ Srov. tamtéž, s. 30.

¹³⁷ Srov. tamtéž, s. 44-47.

¹³⁸ Srov. tamtéž, s. 59-60.

Sociální a ošetrovatelskou činnost vykonávají sestry ve dvou domovech pro seniory, jichž je kongregace zřizovatelem: Domově sv. Alžběty v Žernůvce u Tišnova a v Domově sv. Anežky ve Velkém Újezdě u Moravských Budějovic.¹³⁹

Dnes již sice není možné, aby sestry jako v dřívějších dobách vedly celé nemocnice, ale každá na svém místě se snaží zprostředkovávat milosrdnou Boží lásku všem potřebným. Zdaleka se nejedná jen o nemocné, ale o všechny, s nimiž se ve svém životě setkáváme.

3.1.4 Další apoštolská služba

V duchu milosrdné lásky se sestry věnují také výchovné činnosti jako učitelky v Církevní střední zdravotnické škole a vychovatelky v Domově mládeže Svaté rodiny, kongregace je zřizovatelem obou těchto zařízení, která se podařilo znovu otevřít po pádu totality.

Dvě sestry pracují v nestátní mateřské škole v Předbořicích, pořádají letní tábory pro děti z blízkého okolí a jiné aktivity. Tato práce pro maličké je sice velmi náročná, ale přináší i mnoho radosti. Sestry se také nemálo zdokonalují v trpělivosti, v umění řešit případné konflikty, odpuštění a smíření.

Několik sester působí na brněnském biskupství, pracují v kuchyni, v prádelně, jedna ze sester také vyučuje náboženství. I zde se platí, že v každé práci se může uskutečňovat milosrdná láska, záleží na každé sestře, kolik jí do svého díla vloží.

3.1.5 Duchovní život a modlitba

V předcházejících podkapitolách jsme se věnovali vnější činnosti kongregace. Je však třeba říci, že všechny výše uvedené činnosti může vykonávat kdokoli jiný, nemusí to být nutně řeholnice. Co je ale nenahraditelné, je právě vnitřní život sester, ze kterého se veškerá apoštolská činnost rodí a obojí se vzájemně podporuje.

Je třeba vytrvat ve věrnosti v modlitbě, i přes trápení, neútěchu a pokušení. Na modlitbě často závisí naplnění Božích záměrů. Pokud ale modlitba není vytrvalá za všech okolností, přetíná se to, co chtěl Bůh skrze nás nebo v nás uskutečnit.¹⁴⁰

¹³⁹ Srov. ŠPIČKOVÁ, M. *Dějiny Kongregace*, s. 61.

¹⁴⁰ KOWALSKÁ, F. *Deníček*, čl. 872.

Vůdčí myšlenkou sester kongregace je: „*Obětovat své modlitby, práce a utrpení za posvěcení kněží, za kněžský a řeholní dorost, a tak se skrze kněze podílet na záchraně duší.*“¹⁴¹ Sestry se v tomto duchu řídí zásadou, že není třeba mnoho kněží, ale je třeba, aby kněží byli svatí.

Sestry se také modlí společně Liturgii hodin. Spojují se tak s celou církví, která takto bez ustání chválí Boha a prosí o spásu celého světa. Tímto způsobem posvěcuje Boží chválou celý den i noc.¹⁴² Kromě půlhodinového rozjímání ráno a večer, a modlitby růžence, se sestry v poledne schází v kapli k modlitbě slitovného růžence (podle Marie Marty Chambonové). Ty, které se modlí soukromě, mohou slitovný růženec nahradit korunkou k Božímu milosrdenství.

Není možné zde podrobně vypsát všechny modlitby a ani to není naším cílem. Podstatou zůstává, že čím více je sestra sjednocena s Boží vůlí, kterou nejjistěji nachází v modlitbě, a čím více zapomíná sama na sebe, tím víc roste její vliv na druhé.

3.2 Osobní zkušenosti a svědectví sester o Božím milosrdenství

Pojem „Milosrdná sestra“ nemá být jen názvem, ale živou skutečností. Milosrdenství ve svém životě však může uskutečňovat jen ten, kdo je sám ve svém životě hluboce zakusil. Z této zkušenosti s Boží milostí a láskou pak vyrůstá osobní milosrdná láska. V této části se tedy budeme osobní zkušeností několika sester, tak, jak je samy zaznamenaly.

3.2.1 Milosrdenství v mém životě

Pod **slovem milosrdenství** si hned představím Boha, zvláště osobu Ježíše Krista, který mi svým životem zjevuje „milé srdce“. Milosrdenství mne také spojuje s Bohem, který mne nikdy neodmítá a ujišťuje mne o tom, že jsem neustále milována i přes moje pády a poklesky. Bůh je ten, který mi vychází vstříc.

V každé chvíli prožívám na sobě jeho milosrdenství, zvláště pak ve svátosti smíření, která je pro mne zdrojem radosti a vyrovnanosti a pokoje.

¹⁴¹ *Životní pravidla Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně.* [vydané pro vnitřní potřebu kongregace], s. 32.

¹⁴² Srov. tamtéž, s. 43.

Mám ráda **podobnosti o marnotratném synu**, kde Otec ukazuje svou bezpodmínečnou lásku. Dovoluje mi vidět, že Bůh je blízký člověku, zvláště tehdy, když člověk trpí a je ohrožena jeho existence a důstojnost.

Být milosrdný – jak já to chápu – je mít pochopení pro druhé, mít lásku pro ty, kteří jsou ubozí, osiřelí, osamělí, nešťastní.

Nejtěžší pro mne je být milosrdná k sobě – abych nezavírala své srdce před tím, co je ve mně politováníhodné, před tím, co bych nejraději přehlédla a potlačila. Pokud se chovám srdečně k svému ubohému a slabému v sobě, může právě to ubohé ve mně se stát zdrojem požehnání. Tak se můžu otevírat Boží lásce a Jeho milosrdenství.

Je úžasné, že můžu ve svém životě **konat skutky tělesného a duchovního milosrdenství**.

Snažím se objeovat znovu skutky tělesného milosrdenství: dávat najíst tomu, kdo má hlad, a napít žíznivým; odívat toho, kdo nemá, co na sebe; přijímat cizince, pomáhat nemocným, navštěvovat vězněné, pohřbívat mrtvé. A pamatovat na skutky duchovního milosrdenství: radit pochybujícím, učit neznalé, napomínat hříšníky, těšit sklíčené, odpouštět urážky, trpělivě snášet protivné lidi, modlit se k Bohu za živé i mrtvé.

3.2.2 Být pro druhé

Slovo milosrdenství jsem v dětství i v dospívání měla spojené převážně s obrazem Milosrdného samaritána (Srov. Lk 10, 25-37) a téměř se mi krylo se slovem soucit s trpícími. Taková podoba lásky mi byla sympatická a inspirativní. Vedla mě časem k práci ve zdravotnictví a pak i k dálkovému studiu zdravotní školy. Nacházet Krista v trpících a soucitně jim pomáhat bylo silné téma kolem mých dvaceti let. O několik let později mě přivedlo do Kongregace milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Sváté Rodiny. Tam se toto slovo užívalo ve více významech a učila jsem se ho žít. Nadužívání tohoto slova jednou ze sester mě ale vedlo k odmítání tohoto slova. Vadilo mi, že bylo Boží milosrdenství prezentováno jako Boží slabost vůči chybujícím. Něco jako obraz dobráckého stařečka na obláčku, který je „v pohodě“, ať se děje co se děje. Zažila jsem v období konverze Boha, který byl oslnující, silný, mocný, vábíci a jako dospělý muž pro tu, kterou miluje (srov. Pís 1, 4.16.; 2, 4.8-14; 5,

10). Nechtěla jsem dát své „ano“ dědečkovi na obláček, ale muži Ježíši, do Něhož jsem se zamilovala a vychutnávala si Jeho náklonnost. Užívala jsem si Jeho lásku ve svátostech Eucharistie i smíření a v Božím slově.

Mojí odpovědí na Ježíšovu snoubeneckou lásku bylo prokazování skutků Božího milosrdenství Jemu, skrytému v podobě chudých, trpících, hladových, žíznících, plačících, nevědomých, bezradných... (srov. Mt 25, 35-36).

Po čase jsem však zjistila, že se snažím víc dávat, než vědomě přijímat. Způsob přijímání Boží lásky bych přirovnala k řece – řečišti s více přítoky. Některá stavidla u přítoků jsem měla plněji otevřená a některá více přivřená. Abych plně žila svůj zasvěcený život, potřebovala jsem plněji čerpat z řeky Božího milosrdenství. Já však z nějakých zdrojů čerpala méně.

Jako silný zdroj Božího milosrdenství pro mne bylo Boží slovo psané i vtělené (srov. KKC 456-478) – Ježíšovo lidství a Jeho přicházení k nám (ke mně) v chudobě jesliček, kříže a eucharistie. Ježíš, kterého jsem se mohla dotýkat ve službě nemocným a kterého jsem mohla přijímat v eucharistii.

Otevřenost proudům milosti ve svátosti smíření jsem měla nějak sníženou. Jakoby přítok řeky byl stavidlem přiškrcen. Možná to bylo proto, že jsem se domnívala, že jako řeholnice nesmím hřešit. Hřích jsem nějak vnímala jako zradu Milovaného. Sice jsem věrně tuto svátost přijímala, ale jakoby proud Božího milosrdenství byl díky mým předsudkům brzděn a nemohl se mi stát přítokem milosti obšťastňujícím a občerstvujícím. S papežem Františkem se u mne pozvolna vytrácí obava přiznat si hřích. To, že papež František i o sobě říká, že je hříšník, mě osvobozuje, abych to mohla z plna srdce říct i o sobě. Tak se pozvolna otevírá plněji stavidlo Božího milosrdenství v podobě odpouštění a bezpodmínečného přijímání.

Nemusím se bát, není potřebné „strkat hlavu do písku“. Pánova láska je větší než každá má slabost, každý můj hřích. On mě miluje jako hříšnici i po tolika letech zasvěceného života Jemu.

Po letech služby Ježíši též zakouším, že má služba může být s velkým nasazením (vydávat až tělo k upálení), ale nemusí přinášet plody (může být jako dunící kov – srov. 1 Kor 13, 1-3.). Jediné, co má cenu věčnosti je láska. V té chci zrát a jí se otvírat

stále plněji ve světle i v temnotě víry (srov. Pís 3, 1-3) a v naději na Pánovo vítězství v mém životě i v našem světě (srov. Lk 21, 28).

V této chvíli mohu souznít s myšlenkami blahoslaveného kapucína Jeremiáše z Valašska, proto je nechávám zaznít na konec svého svědectví:

*„Bůh je cele milosrdný, Trojice je milosrdenství, Utrpení Krista i jeho eucharistické tělo je milosrdenství, Panna s hvězdným šatem je matkou milosrdenství, milosrdná je církev, lidství samotné je darem milosrdenství, veškerý svět a jeho trvání je neustálým úkonem milosrdenství Božího“.*¹⁴³

3.2.3 Umění najít to dobré

Tento příběh se stal už před mnoha lety v domově důchodců ve Velkém Újezdě. Jednou, když jsem neměla službu, jsem se dozvěděla, že jeden pán, kterého jsem znala, je na tom velmi špatně a umírá. Šla jsem se k němu modlit, už byl téměř v agónii, ale ještě vnímal. Začal mi vyprávět o svém mládí, neprožil ho právě pěkně, sám sebe vnímal jako zlého člověka. Odpověděla jsem mu, že je dobře, že si to uvědomil, a když toho bude litovat a svěří to Bohu, On mu odpustí. Připomněla jsem mu také některé jeho dobré skutky, kterých jsem byla svědkem a nabídla mu, že to vše svěříme v modlitbě Božímu milosrdenství. On přikývl a já jsem se začala modlit Korunku k Božímu milosrdenství. Neměl sílu mluvit nahlas, ale bylo vidět, že se modlí se mnou. Při závěrečných slovech: „Svatý Bože, svatý silný...“ pak tiše zemřel.

Tehdy jsem si uvědomila, jak je dobré vědět o lidech, se kterými se setkáváme, vědět něco víc, co se jim v životě podařilo, co udělali dobrého apod. Měla jsem z toho velkou vnitřní radost, to se slovy ani nedá popsat.

3.2.4 Boží blízkost a záchrana

Věřím, že Boží milosrdenství se nás dotýká každý den, protože Bůh je láska... Ne vždy si to uvědomujeme, ne vždy si toho všímáme a ne vždy to chápeme. Někdy to pochopíme až po delší době.

Jeden velký projev Božího milosrdenství mám spojený s mým tatínkem. V jeho životě ho potkalo několik těžkých situací, které nedokázal přijmout a tvořily jakousi hráz mezi

¹⁴³ Srov. CARGNONI, C. *Po stopách kapucínských svatých*, s. 56.

ním a Bohem (úmrtí dvou dcer – v pěti a ve třech letech, kněžské povolání syna a také odchod dcery do kláštera – představoval si život svých dětí úplně jinak). Nechápal, proč to na něho Bůh posílá a přestal chodit ke svátostem. Moc jsme si všichni přáli, aby to dokázal dát do pořádku a smířil se s Bohem. Myslím si, že i on si to ke konci přál, ale nevěděl jak do toho, bál se... Nakonec se to za přispění celé rodiny podařilo. Modlili jsme se, oslovili jsme známého kněze... Ten říkal, že to všechno šlo lehčeji, než si myslel... Tatínek umíral na rakovinu, měl metastázy po celém těle. Bylo nám dopřáno, že jsme mohli o tatínka pečovat doma a prožít tak s ním poslední chvíle. Bylo hezké vidět, jak odchází smířený s Bohem a obklopený svými blízkými. Také bylo hezké vidět jeho rozzářené oči den před smrtí, když mu syn – kněz podával krev Páně...

Další projev Božího milosrdenství vidím například v jednom období svého života, kdy jsem odbočila na špatnou cestu... Nějak jsem nevěděla jak to napravit, jak dál až jsem se dostala do deprese... To mě přinutilo vše přehodnotit a změnit směr. Kdo ví, kdyby mě Pán nechal jít bez varování... Někdy nám prokazuje milosrdenství, když se od nás jakoby vzdálí a tím nám ukáže, jak je nám těžko bez Něho...

3.2.5 Moc svátostí

Boží milosrdenství můžeme prožívat nejen osobně, ale i přes druhé lidi. My, které pracujeme se seniory, tak můžeme občas zažít přijetí svátostí po dlouhých letech nebo i desetiletích. Z naší strany se jedná vlastně jenom o nabídku této možnosti nebo povzbuzení, když má člověk obavu z osoby kněze. Náš senior po svém přijetí Božího Milosrdenství toto své štěstí rozdává i nám, kteří jsme mu nablízku. Přímo září a stále říká o své radosti. Pokud přijme svátosti v takovém zdravotním stavu, že již nedává své pocity tolik najevo nebo umírá, i tak je zřejmý a přímo hmatatelný pokoj, který je v tomto člověku po přijetí svátostí. Stává se i to, že se ten člověk změní - je pokojnější, příjemnější, jednoduše řečeno – obrácený. Je to i pro nás zkušenost Boží lásky, povzbuzení k důvěře a radosti z Boha. Naše práce takto dostává i další potřebný rozměr. Ne jen sociální ale i spirituální.

3.2.6 „Můj“ nemocný

Po nějakou dobu jsem měla možnost pracovat jako zdravotní sestra u lůžka v nemocnici na neurologickém oddělení. Jednou nám bylo oznámeno, že k nám přeloží

pacienty z oddělení JIP, protože budou celé oddělení malovat. Nevěděla jsem ale přesně, kdy to bude.

V den, kdy stěhování proběhlo, jsem měla noční službu. Když jsem večer přišla na oddělení, byla jsem doslova ohromená. Oddělení bylo na prasknutí, jak se lidově říká, nevěděli jsme, co dříve.

Měla jsem za úkol plnit ordinace, tj. podávání léků, potřebné odběry, infuze apod. Tuto práci jsem dělala nejraději. Tu noc bylo mnoho práce. Nejčastěji jsem chodila na monitorovaný pokoj hned u sesterny. Byl tam pán přeložený z oddělení JIP, v bezvědomí, bezvládný, nekomunikoval, jen chrčel, těžce dýchal. Potřeboval maximální možnou péči a také časté odsávání hlenů, protože jinak by se dusil.

Pokaždé, když jsem k němu přišla, oslovila jsem ho jménem a řekla mu, že opět provedu odsávání, aby se mu ulevilo. Také jsem se ho snažila povzbudit, že se svou nemocí statečně bojuje. Všimla jsem si, že mě vnímá, ale neměl sílu ani mi odpovědět, nemohl sám udělat sebemenší pohyb – byl úplně bezvládný. Popravdě jsme nedoufali, že se dožije druhého dne.

Kdykoli jsem byla u něj, v duchu jsem se za něj modlila, aby k němu byl Pán milosrdný, pokud není věřící, aby se mu dal poznat. Prosila jsem za odpuštění všeho, co ve svém životě nezvládl, třeba by rád něco napravil a už nemůže. Modlila jsem se také s vědomím, že Pán života i smrti si jej může povolát k sobě, ale pokud bude chtít, může jej uzdravit.

Když jsem druhý den opět přišla do služby, onen nemocný již byl přestěhovaný zpět na oddělení JIP. Pak už jsme nevěděli, jak to s ním bylo dál.

Asi za dva měsíce jsem měla odpolední službu a všimla jsem si, že je nově přijatý pán se stejným jménem, jaké měl „můj“ nemocný. Uvažovala jsem, jestli je to shoda jmen nebo se případně jedná o nějakého příbuzného. Když jsem přišla na pokoj, zjistila jsem, že se jedná o téhož člověka, u kterého jsem se před časem modlila. Právě u něj byla na návštěvě jeho manželka. Byl částečně nepohyblivý, vedle postele měl invalidní vozík, na který si přesedl, a hlavně mě udivilo, že mohl mluvit. Sice hůře, ale bylo mu rozumět. A mě hned poznal a představoval své ženě, že je to ta sestra, která za ním

chodila a modlila se za něj, já jsem se přitom tenkrát modlila jen v duchu. V té chvíli jsem byla doslova přemožena dojetím a vděčností.

3.2.7 „Říkejte mi sestřičko“

Již je to dávno, víc než deset let, kdy jsem žila v komunitě v Brně na biskupství. Byl právě Štědrý den a spolusestry mě poslaly ještě nakoupit nějakou zeleninu na Zelný trh. Když jsem se s nákupem vracela, všimla jsem si muže, který měl zabořenou hlavu ve větráku, který byl připevněn na jednom domě asi půl metru od země.

Dívala jsem se na něj a přemýšlela, co se asi stalo tomuto člověku, že se z něho stal bezdomovec. Nevím, jestli cítil můj pohled, ale požíval se na mě. S určitou mírou účasti jsem se zeptala: „Kde budete trávit dnešní večer?“ Tak trochu posmutněl a řekl: „Asi na nádraží.“ „Je to tak nutné?“ Odpověděl mi: „Začal jsem pít, ztratil jsem práci a žena ode mě odešla“. Zamyslela jsem se nahlas: „A nešlo by stejnou cestou se vrátit? Přestat pít, najít si práci a kdo ví? Nevzdávejte to, vy to můžete dokázat.“ A s tím jsme se rozloučili. Nechtěl peníze, nechtěl jídlo. V té chvíli jsem ani nevěděla, jak ho má slova zasáhla.

Asi za měsíc jsme se znovu náhodně potkali. Snad trochu s úsměvem a nadějí jsem se ho ptala: „Tak co, jak se daří?“ I v jeho bezdomovecké tváři zasvitla malá jiskřička a pravil: „Přestal jsem pít a našel jsem si práci a teď čekám na první výplatu.“ „Tak si to nepokazte. Vy to můžete dokázat.“

Nevím už, jak dlouhá doba uběhla, ale bylo to jistě několik měsíců, když jsme se zase v Brně potkali. Stál přede mnou ten ošumělý, nemytý, opilý muž. „Tak co?“, ptám se. „Ale zase jsem to zbabral, začal jsem pít a přišel jsem o práci.“ S trochou smutku, ale s vytrvalostí říkám: „Nevzdávejte to, začněte znova, přestaňte pít, najděte si práci, a kdo ví?“ Pokýval hlavou a spíš jsem měla pocit, že mě ani neposlouchal.

Za půl roku se naše cesty zase zkřížily. Tentokrát mě potkal u našich sester na Grohově ulici. Pozdravil mě a bylo vidět, že mě nečekal u tohoto kláštera. Pousmál se a zeptal se: „Sestřičko, jak se jmenujete?“ Nechtěla jsem mu své jméno sdělit a tak jsem řekla: „Ani já se vás neptám, jak se jmenujete, říkejte mi sestřičko.“ Bylo vidět, že jsem ho zklamala, ale přijal to. Byl na tom tentokrát mnohem lépe, čistěji oblečen a ani z úst mu nebyl cítit alkohol.

Pak jsem na několik měsíců opustila Brno. Jednou jsem šla vyřizovat něco do Brna a pospíchal ke mně jeden muž. Byl oblečen v světlém obleku a byl velice příjemný. Zeptal se mě: „Sestřičko, vy mě nepoznáváte?“ „Ne“, udiveně jsem si ho prohlížela, zda nepoznám v jeho tváři někoho známého. Pousmál se a řekl: „To jsem já, kterému jste dodávala odvalu a naději změnit život. Představte si, přestal jsem pít, našel jsem si práci a žena se ke mně vrátila.“ „Bohu díky,“ úplně spontánně vyšla tato modlitba k Stvořiteli nás všech, tedy i tohoto člověka.

Uvědomuji si, jak někdy stačí mít trochu důvěry, odvahy a naději, aby měl člověk odvalu se změnit a začít znovu a nově.

3.2.8 Boží milosrdná láska

Někdo by si možná mohl říct, že přeháním, ale v mém životě se prostě Boží milosrdná láska vine jako pevné vlákno, kterého jsem se vždy mohla chytit.

Narodila jsem se jako nejstarší dítě do rodiny, která velice brzy přestala fungovat. Ve třech letech mě a mé dva mladší sourozence rodiče opustili a my skončili v různých ústavech a později také v různých rodinách. Tato zkušenost spolu se skutečností, že v nové rodině jsem získala nového bratra, ke kterému moje nová maminka velmi silně přilnula, přispěly k tomu, že jsem trpěla pocitem nedostatku lásky. Necítila jsem se milovaná, chtěná, ale spíše trpěná. Měla jsem domov, ale necítila jsem se doma. Zvláště v období dospívání.

Jakousi útěchou mi v té době byla víra. Rodiče nás nechali pokřtít a i když sami do kostela nechodili, nám v tom nebránili. Ještě jako dítě na prvním stupni základní školy jsem se modlila, aby to u nás klapalo, aby mě maminka měla ráda stejně jako bratra. Maminka mě samozřejmě ráda měla, ale já jsem byla příliš citlivá než abych nezaznamenala její přirozenou náklonnost k bratrovi. Dokonce jsem si přála stát se klukem, abych získala více její pozornosti. V té dětské modlitbě jsem ale vždy nacházela zvláštní úlevu. Pokaždé jsem odcházela s jistotou, že i kdyby mě nikdo na celém světě neměl rád, někdo přeci jen má – Bůh.

Jakoby nade mnou držel ochrannou ruku. I přesto, že jsem prožívala těžké chvíle, věřila jsem, že v tom nejsem sama. Časem pak začali i jiní vnímat silné působení Boží v mém životě. Jedním ze zážitků, který mě naprosto utvrdil v tom, že správně chápu,

že mě Bůh má rád, bylo modlitební setkání při přípravě na přijetí svátosti biřmování. Každý jsme individuálně přistupovali do místnosti, ve které byli nám známí lidé, kteří se s námi a za nás měli modlit, abychom přijali dary Ducha Svatého. Po této modlitbě, která sama o sobě byla silným zážitkem, kněz náhodně otevřel Písmo Svaté a přečetl dvacátý sedmý verš čtrnácté kapitoly Janova evangelia: „Pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám; ne jako dává svět, já vám dávám. Ať se vaše srdce nechvěje a neděsí!“ Na mé tváři se objevil vědoucí úsměv. Onen citát z Písma byl ale jen začátkem. Kněz se pak zeptal přítomných, jestli neměli během modlitby nějaké „vidění“, představu. Jedna z žen, se kterou jsme se znaly jen letmo, se na mě podívala a řekla, že neví, jestli to lze nazvat viděním, ale že po celou dobu modlitby měla před sebou obraz dítěte v matčině lůně a silný pocit, že právě tak jsem já pod Boží ochranou. Kněz, který mě dobře znal, se na mě podíval, a já odsouhlasila tento obraz jako nejvystižnější ze všech.

Tato zvláštní jistota Boží lásky ke mně mě pak držela ve všech těžkých životních zkouškách. A tato Boží milosrdná láska mi taky dala pochopit, jaký to všechno mělo smysl. Pracuji s mladými lidmi, kteří se často ocitají ve složitých situacích v rodinách, ve vztazích. Potýkají se velmi často s tím, že se necítí být milováni, že se necítí být hodni lásky. Mají o sobě velmi špatné mínění a bohužel až příliš často nevěří, že je někdo má rád. A pro ně tady jsem. S podobnou zkušeností nepopsatelné bolesti a prázdnoty a s přesvědčením, že onen Někdo má rád úplně každého. Pro tyto mladé lidi je nesmírně důležitá skutečnost, že s nimi mluví člověk, který prožíval něco podobného. Stejně tak jako skutečnost, že ten stejný člověk je přesvědčený o lásce Boha nejen k sobě, ale ke všem. Bůh mi otevírá srdce, abych měla ráda, abych tu byla pro druhé, aby je On mohl milovat skrze mě. Aby i oni pochopili a uvěřili. Podobně jako jeden můj bývalý student, který za mnou po několika letech, kdy se složitě potácel svým životem, přišel na návštěvu, aby mi oznámil, že on už nevěří, že Bůh je, ale že on to prostě ví.

Tak působí Boží milosrdenství v mém životě. Musím se zcela ztotožnit se slovy písně *Chvalte Pána*: „Jeho láska je věčná, nikdy nepřestává.“

3.3 Nesnáze, pokušení a vítězství milosrdného Boha v našem životě

Tak jako v každém „obyčejném“ životě se setkáváme i v řeholním životě s lidskou slabostí, malostí, ale i díky tomu se lépe projevuje Boží láska a může v duši každé sestry růst. Jak říká sv. Pavel: „*Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo*

milují Boha, kdo jsou povoláni podle jeho rozhodnutí“ (Řím 8, 28). Tedy i překážky, které se nám staví do cesty, nás mohou posunout na hlubší rovinu duchovního života.

3.3.1 Snaha o růst v dokonalosti

„Odložte dřívější způsob života, staré lidství, které hyne klamnými vášněmi, obnovte se duchovním smýšlením, oblečte nové lidství, stvořené k Božímu obrazu ve spravedlnosti a svatosti pravdy.“ (Ef 4, 22-24). Počátek řeholního života bývá spojen s nadšením a velkodušností, postupem času se však „starý člověk“ hlásí ke slovu. Pokud tedy chtějí sestry pokročit v dokonalosti, musí využívat i malých příležitostí k přemáhání sebe sama.¹⁴⁴

Svatost nespočívá v konání velkých věcí, ale ve věrnosti v malém (srov. Mt 25,21). Někdy se zdají být povinnosti všedního dne namáhavé, je třeba potýkat se s únavou a nechutí. To vše se ale může stát vzácným prostředkem pro vlastní posvěcení a spásu duše. Takto lze všude vnímat Boží přítomnost a Jeho lásku, která proměňuje srdce člověka.¹⁴⁵ A čím více jsme si vědomi vlastní malosti a ubohosti, tím více je můžeme spoléhat na Boží milosrdenství, které nezná hranic.¹⁴⁶

3.3.2 Způsob práce

Pro Františka z Assisi byla díky jeho obrácení práce jedním z výrazů lásky: především lásky k Bohu, který nám uložil práci jako trest za hřích a lásky ke Kristu, který nám dal svou práci příklad.¹⁴⁷ Po jeho vzoru se sestry všechny své povinnosti snaží konat věrně a svědomitě. Každou svoji práci posvěcují dobrým úmyslem a střelnými modlitbami.¹⁴⁸

V duchu milosrdné lásky je třeba varovat se srovnávání svých povinností s povinnostmi, které připadají jiné sestře. Snadno se může zdát jiný úkol lehčí, příjemnější, méně namáhavý. Každá na svém místě však nejlépe ví, co její práce obnáší.

¹⁴⁴ Srov. *Průvodce konstitucí*, s. 134.

¹⁴⁵ Srov. *tamtéž*, s. 135.

¹⁴⁶ Srov. *Deníček*, čl. 237.

¹⁴⁷ Srov. *Gemelli, A. Františkánské poselství světu*, s. 39.

¹⁴⁸ Srov. *Průvodce konstitucí*, s. 136.

Sestry si kladou za vzor Svatou Rodinu, kde se spojovala práce s hlubokým duchovním životem. Tak se učí pracovat svědomitě, radostně a co nejlépe využívat čas. Při společné práci zažívají mnohou radost, obohacují jedna druhou a upevňují tak vzájemné vztahy. Ve všech povinnostech pak pomáhá vědomí stálé Boží přítomnosti, která činí každé břemeno lehčím (Mt 12, 30).

3.3.3 Společný život

Vztah sester k sobě a okolí má být bytostně prosycen milosrdenstvím. Nemá to být vztah přísného kazatele, nýbrž vztah člověka, který dává sám sebe a koná dobro. Toho, který má slitování s druhými i v obyčejných lidských potřebách.¹⁴⁹ Ve společném životě se tedy sestry snaží spolu ve všem jednat v laskavosti, upřímnosti a srdečnosti. V duchu lásky usilují o to, aby nemluvily o druhých a jejich nedostacích. I to je vzácný prostředek k růstu milosrdné Boží lásky.¹⁵⁰

Milosrdný je ten, kdo má ducha Kristova. Takový má sklon být k druhým milý, být soucitný, umět chápat, dokázat vyhovět druhým. Chce se nechat vést, dbá o druhé. Čím je kdo milosrdnější, tím více myslí na druhé než na sebe sama.

Ne vždy se to samozřejmě daří, je mnoho situací, ve kterých je třeba přiznat si selhání. Vědomí vlastní slabosti pak opět vede k pokoře, k většímu spoléhání se na Pánovu milosrdnou pomoc. Když uznáme svoji nicotu a nedokonalost, rychle nalézáme oporu a bezpečně víme, že vše dobré přijímáme z Boží ruky.¹⁵¹

3.3.4 Milosrdenství k sestrám

Někdy je snadnější projevat milé srdce lidem, se kterými nežijeme v úzkém kontaktu. Náš smysl pro milosrdenství se však má projevat především vůči spolusestrám. Můžeme se setkat s tím, že sestra, která je věrná a příkladná v plnění řeholních povinností zapomíná na povinnost milosrdenství vůči spolusestrám.¹⁵² To pak může být příčinou narušení vzájemných vztahů, které následně vede k vnitřnímu rozpadu společenství.

¹⁴⁹ Srov. P. GLABASNIA A. OFM, *exercicie*. Březen 2000, Brno, Grohova 18.

¹⁵⁰ Srov. *Životní pravidla*, s. 51.

¹⁵¹ Srov. Terezie z Lisieux. *Dopisy Terezie z Lisieux*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. Karmelitánská spiritualita (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 80-719-2740-6, s. 312-313.

¹⁵² Srov. P. GLABASNIA A. OFM, *exercicie*.

Láska a dobrota však nemá být slabostí, která by opomíjela napomenutí těch, kteří chybují, ale všechno jednání musí být vedeno milosrdenstvím. A vždy je lépe myslet na své vlastní zápasy a také na to, že druzí se musí vyrovnávat zase s našimi chybami (srov. Lk 6, 39-42). My sami žijeme z Božího milosrdenství a každý den potřebujeme jeho odpuštění, musíme tedy být ochotni toto milosrdenství předávat dál (Mt 18, 21-35).

Je projevem velkodušnosti dát sobě i druhým čas, nechtít všechno hned a příliš radikálně; být laskavá, i když se všechno uvnitř brání, nedat najevo uraženost při nespravedlivém jednání, nevyžadovat omluvu. Každý takový skutek se bohatě vyplatí.

3.3.5 Skutky milosrdenství vůči nemocným

K ošetřování nemocných je třeba hluboké víry, jen tak je možné nehledět jen na utrpení, stáří a bezmoc a vidět v trpícím samého Krista (srov. Mt 25, 36).¹⁵³ Je zde mnoho příležitostí k prokazování milosrdné lásky, protože pravá láska se neprojevuje ve slovech či citech, ale ve skutecích.

Tato služba se často dotýká sebelásky těch, které se o nemocné starají, musí se častěji potýkat s vlastní netrpělivostí a neochotou snášet slabost druhých. Sílu je pak třeba hledat před křížem a v blízkosti svatostánku. Jen živá víra dokáže vidět v trpícím bližním duši stvořenou k obrazu a podobě Boží.

Také je třeba mít na paměti, že svědectví sester zůstává plodné a záslužné i v době, kdy kvůli věku a nemoci musely opustit svoji činnost. Pokud jim společenství dokáže naslouchat, mohou mu předat mnoho ze své moudrosti a životní zkušenosti.¹⁵⁴

3.3.6 Mateřské srdce

Zasvěcený život s sebou nese dobrovolné zřeknutí se práva na založení vlastní rodiny. Někdy toto zřeknutí může být prožíváno bolestně a s pocitem jisté prázdnoty. Je spojeno s umíráním sama sobě (srov. Jan 12, 24). Tato smrt však musí být plodná,

¹⁵³ Srov. *Průvodce konstitucí*, s. 214.

¹⁵⁴ Srov. *Vita consecrata*. In: Kol. autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 217-318. ISBN neuvedeno, čl. 44.

na slib čistoty je třeba pohlížet pozitivně. Je nebezpečím vnímat ji převážně negativně, pouze ze strany odříkání a oběti, z hlediska pouhé nutnosti vyhnout se hříchu.¹⁵⁵

Jedině láska k Bohu může srdce člověka přimět k plné odevzdanosti.¹⁵⁶ Je tedy třeba stále obnovovat svůj vztah lásky k celé Nejsvětější Trojici. Na tomto místě můžeme poukázat na sestry, které vnitřní dobrota a láska natolik proměnily, že se jim zračí přímo v obličejích. Je radostí setkávat se s nimi. Jsou to sestry, které mají zájem o druhé, jsou ochotné vyslechnout, poradit, vzít těžkosti druhých za své a podporovat je svojí přímluvou u Pána.

Na druhé straně je také možné setkat se s těmi sestrami, které mají na první pohled „tvrďší slupku“. Tady pak musí přijít ke slovu milosrdenství druhých, které je ochotné neúnavně hledat jejich dobré povahové stránky a ctnosti. Tento postoj také velmi prospívá růstu v lásce, protože stojí námahu a odříkání.

„Bůh je láska, a kdo přebývá v lásce, ten přebývá v Bohu a Bůh přebývá v něm.“ (srov. 1 Jan 4, 16b). Tímto nádherným refrénem sestry zakončují modlitbu po společném jídle; v neděli a o církevních slavnostech jej zpívají. I takto si stále připomínají, co je Boží podstatou a také jejich hlavním posláním. Přebývat v Bohu, aby tak On přebýval v nich, a zářit Jeho milosrdenstvím, které se dává zdarma a bez zásluh všem.

¹⁵⁵ Srov. GOGOLA, J., ed. *Řeholní formace*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002. ISBN 80-726-6110-8, s. 334-335.

¹⁵⁶ Srov. Pavel VI. *Evangelica Testificatio*. In: Kol. autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 173-194. ISBN neuvedeno, s. 178.

ZÁVĚR

Milosrdenství zakoušené je součástí života každého člověka, protože tvoří podstatu samotného Boha, který je milosrdný ke všem bez rozdílu. Milosrdenství prokazované (žité) by pak mělo být výsledkem této osobní zkušenosti v životě každého křesťana, protože podstatou křesťanství je právě prokazovat milosrdenství. Milosrdná sestra je k tomuto způsobu života zvlášť povolána.

Cílem bakalářské práce bylo znovuoživit obraz milosrdného Boha, který je zároveň i spravedlivý, tedy Pravda sama. Nejde o spravedlnost jakéhosi „soudního vyrovnání“, spíše o vztahovou hodnotu: Bůh, který mne zná dokonale, nemůže ve vztahu ke mně učinit nic, co by mi uškodilo. A právě tím je spravedlivý – uspořádává můj život pro mé dobro: spravedlivě. Spravedlnost je tedy jedním rozměrem milosrdenství.

Z porovnání způsobů, kterými Bůh prokazuje svému lidu milosrdenství, zřetelně vyplývá, že Boží milosrdenství je stále totéž, i když jeho poznání se může donekonečna prohlubovat. V historii Starého i Nového zákona se výrazně projevovalo v různých podobách (něha, slitování, odpuštění nebo spravedlnost). V novozákonní době však dochází v osobě Ježíše Krista k naplnění plánu spásy. Stejně jako v historii, působí Boží milosrdenství i v dnešní době. Kdo zakusil milosrdnou Boží lásku, prožil, že je Bohem plně přijímán a že není nic, co by mu nebylo odpuštěno, když se v srdci prosadí kajičnost, pomalu dochází k obrácení a ke změně života. Jsou to dlouhodobé procesy – Bůh je trpělivý. Z této zkušenosti proměny se pak rodí náš soucit s druhými a vyrůstá touha zprostředkovat jim tuto lásku zcela konkrétním způsobem, což nazýváme skutky milosrdenství.

Příklad Františka z Assisi i dalších františkánských světců zmíněných jako zástupci těch, kteří zvláště vynikali sáláním milosrdenství, jednoznačně potvrzuje, že Boží milosrdenství je přítomno a působí v každé době a za všech okolností, ať už se jedná o jakékoliv pole působnosti. Žili milosrdnou Boží láskou až do krajnosti: Anežka Česká a Alžběta Durynská ze zkušenosti Boží krásy byly svobodné od hodnot svého urozeného původu nebo bohatství, kvůli Kristově konkrétní lásce šly sloužit potřebným a žily jako ty nejposlednější (skrytě – neholedbavě) z Kristových chudých (tj. vyprázdněných od sebe, aby byli naplněni bohatstvím Boha); Leopold Mandič a otec Pio ztělesňovali odpouštějící Boží lásku ve svátosti smíření. Milosrdenství je totiž

jako projev lásky nesmírně tvůrčí a plodné a rozrůstá se dáváním sebe sama – obětí z lásky. Rovněž na příkladech kongregací s františkánskou spiritualitou vidíme, že milosrdná láska reaguje vždy adekvátně na individuální potřeby doby.

Odpovědi na konkrétní otázky po autentičnosti milosrdenství v našem životě (ať už přijímaného nebo dávaného) je možné nalézt ve svědectvích jednotlivých sester. Mohou být i jistou inspirací k osobnímu růstu v této oblasti. Z těchto svědectví vyplývá, že osobně zakoušené milosrdenství se otevřeně projevuje ve skutcích sester, protože jim tato osobní zkušenost otevírá srdce a činí je vnímavějšími k potřebám druhých. Tuto osobní rovinu milosrdenství je pak třeba stále rozvíjet. Pro každou sestru má individuální a neopakovatelnou podobu, každá z nich je více milosrdná v jiném rozměru. Vzájemně se doplňují a tvoří spolu celek jediného bohatství. Tímto způsobem roste vzájemná láska, která pak může a musí být plodná ve vztahu k druhým, kteří potřebují autentičnost řeholního života a žité milosrdenství.

Tato práce pochopitelně nemůže být jednoduchým návodem k tomu, jak žít z Boží lásky, jak ji naplňovat a také dále předávat. Neboť „milosrdenství“ je rozměr a kvalita srdce, rostoucí postupně – existenční hodnota, těžko vtěsnatelná do exaktnosti „měření“, vyjádřitelná ale v logice vztahů. Touha po hlubším životě s milosrdným Bohem je jedním ze signálů účinně se rozrůstající lásky, která pak uschopňuje zapomínat na sebe a být zde cele pro druhé.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Kadlecová Eva

Instituce: Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého
v Olomouci
Katedra pastorální a spirituální teologie

Vedoucí práce: Luisa Karczubová, Th.D.

Počet stran: 69

Rok obhajoby: 2018

Klíčová slova: Bůh, František, Ježíš, kongregace, milosrdenství, sestra, služba, spravedlnost

Bakalářská práce chce přiblížit obraz milosrdného Boha. Hledá odpověď na otázky: *Jaké je Boží milosrdenství? Jaká má být adekvátní odpověď na ně?* V první části je toto téma zpracováno v obecné rovině. Druhá část pak věnuje zvláštní pozornost Božímu milosrdenství ve františkánské spiritualitě a také z pohledu milosrdné sestry sv. Františka.

ANOTATION

Name of the author: Kadlecová Eva

Institution: Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého
v Olomouci
Katedra pastorální a spirituální teologie

Supervisor: Luisa Karczubová, Th.D.

Number of pages: 69

Year of thesis defense: 2018

Keywords: God, Francis, Jesus, Congregation, Mercy, Religious
Sister, Duty, Justice

This Bachelor's thesis focuses on the image of Merciful God. Two questions are discussed: *What is God's Mercy like? What is an adequate response to God's Mercy?* First part of the thesis deals with the general idea of this topic. The second part focuses on God's Mercy in Franciscan Spirituality and, especially, on God's Mercy from the point of view of Mercy Sisters of St. Francis.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Prameny

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: včetně deuterokanonických knih: český ekumenický překlad. 6. přeprac. vyd., (4. vyd. v ČBS). Praha: Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85810-08-5.

Životní pravidla Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně. [vydané pro vnitřní potřebu kongregace] Brno: 1996.

ŠPIČKOVÁ, M. *Dějiny Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně.* [nevytištěná diplomová práce] Olomouc: Univerzita Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta, Katedra církevních dějin, patrologie a křesťanského umění, 1999.

Průvodce konstitucí Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka z Assisi pod ochranou Svaté rodiny [pro vnitřní potřebu kongregace].

Primární literatura

CARGNONI, C. *Po stopách kapucínských svatých*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-025-7.

CELANO, T. První život a podivuhodné činy svatého Františka z Assisi. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I.* Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

CELANO, T. Druhý životopis svatého Františka. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I.* Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

CZACZKOWSKA, E. K. Jsem láska. *Immaculata.* 2016, **XXIV**,(2/2016), 32. ISSN 1210-5732.

DODIN, M. *Spiritualita sv. Vincence de Paul.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. ISBN neuvedeno.

FELDMAN, Ch. *Sny začínají žít: Velcí křesťané našeho století.* Pardubice: Signum unitatis, 1991. ISBN neuvedeno.

GEMELLI, A. *Františkánské poselství světa.* Praha: Ladislav Kuncíř, 1948. ISBN neuvedeno.

GOGOLA, J., ed. *Řeholní formace.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002. ISBN 80-726-6110-8.

GUIBERT, J. *Přijď tvé milosrdenství: Osobní zkušenost s Božím milosrdenstvím*. Praha: Paulínky, 2016. ISBN 978-80-7450-219-4.

KASPER, W. *Milosrdenství: základní pojem evangelia - klíč křesťanského života*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2015. Spiritualita (Centrum pro studium demokracie a kultury). ISBN 978-80-7325-366-0.

KOWALSKÁ, F. *Deníček: Boží milosrdenství v mé duši*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-719-2531-4.

Legenda perugijská. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

List všem kustodům menších bratří. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

List všem věrným křesťanům. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

MACHULA, T. *Význam milosrdenství pro pojetí člověka, Salve: Revue pro teologii a duchovní život*, 2015, roč. 25, č. 1, s. 15. ISSN 1213-6301.

Napomenutí. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

Nepotvrzená řehole. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

Odkaz. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

Pavel VI. Evangelica Testificatio. In: Kol. autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. ISBN nevedeno.

Perfectae caritatis, In: Kol. autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 21-32. ISBN nevedeno.

POSPÍŠIL, C. V. *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-748-1.

Rohr R., a Feister B. J. *Naděje proti temnotám: Dnešním neklidným světem se sv. Františkem*. Brno: Cesta, 2004. ISBN 80-7295-059-2.

ROTZETTER, A. *Na cestě evanjelia*. Bratislava: Cantate, 1996. ISBN 80-967255-0-5.

Terezie z Lisieux. *Dopisy Terezie z Lisieux*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. Karmelitánská spiritualita (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 80-719-2740-6.

Ubertino da Casale, Strom Ježíšova ukřižovaného života. In: POSPÍŠIL, C. V. (ed.). *Františkánské prameny I*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r.o., 2001. ISBN 80-7266-073-X.

Vita consecrata. In: Kol. autorů. *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 217-318. ISBN neuvedeno.

Sekundární literatura

FAUDENOM, A. *Počuli sme slovo Pánovo*. 6. vydání. Řím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1981. ISBN neuvedeno.

MATURA, T. *15 dní s Františkem z Assisi*. Brno: Cesta, 1999. ISBN 80-85319-87-X.

OPATRŇÝ, Aleš. *Stůl slova: zamyšlení nad biblickými texty nedělí a svátků: cyklus C*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-272-2.

Internetové zdroje

Alžbětinky v Brně [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://alzbetinky.webnode.cz/>

AREGUA [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.aregua.cz/cz/historie.php>

Česká provincie kongregace milosrdných sester [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.klaster-km.cz/>.

Evangelium milosrdenství [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23526>.

František. *Bůh sní o radosti, kterou bude mít z nás* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=21607>.

František. *Bůh slyší nářek a uzavírá smlouvu* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23169>.

František. *Jdi a stejně jednej i ty* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23670>.

František. *Milosrdenství a spravedlnost* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23208>.

František. *Křesťanská naděje – Abraham, otec věřících a doufajících* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=24972>.

František. *Křesťanská naděje – statečná Judita dodává naději svému lidu* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=25114>.

František. *Milosrdenství je světlo* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23968>.

František. *Milosrdenství je větší než předsudek* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=19840>.

František. *Milosrdenství nás nikdy nenechává v klidu* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23508>.

František. *Milosrdenství se mísí do zla, aby jej proměnilo* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23273>.

František. *Milosrdenství zahlazuje hřích* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23481>.

František. *Milosrdný Otec* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23749>.

František. *Paměť Boha není harddisk, nýbrž něžné srdce* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=24157>.

František. *Pokorná modlitba dosahuje milosrdenství* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23886>.

František. *Slzy hříšnice dosahují odpuštění* [online]. [cit. 2018-01-18]. Dostupné z: www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=23627.

HURTA, J. *Samařská žena* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <http://stritez.evangnet.cz/sites/stritez.evangnet.cz/files/zena.pdf>.

HURTA, J. *Uzdravení slepého Bartimea* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <http://stritez.evangnet.cz/sites/stritez.evangnet.cz/files/bartimaios.pdf>.

Charisma Školských sester sv. Františka. *Školské sestry sv. Františka Česká provincie* [online]. [cit. 14.3.18n. 1.]. Dostupné z: <http://www.sestry-osf.cz/index.htm>.

Chlumský, J. *Světki k nám hovoří: Sv. Jonáš* [online]. [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4585>.

SCARANO, A. *24. neděle v mezidobí C / Znáš marnotratného otce?* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/24-nedele-v-mezidobi-c-znas-marnotratneho-otce>.

Sv. Anežka Česká [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4835>.

Sv. Alžběta Uherská Durynská [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=5351>.

KODET, V. *Milosrdný Samaritán* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <http://www.vojtechkodet.cz/uvadeni-do-nedele/milosrdny-samaritan-15-nedele-v-mezidobi-c.html>.

Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.sedesestry.cz/>.

Konvent sester alžbětinek v Jablunkově [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.alzbetinky.jablunkov.cz/>.

Marie od Nejsvětější Trojice: Příběh slabosti, Božího milosrdenství a obráčení [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.ofm.cz/2018/01/10/marie-od-nejsvetejsi-trojice-pribeh-slabosti-bozeho-milosrdenstvi-a-obraceni/>.

MILOSRODNÉ SESTRY III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA V OPAVĚ [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.smfo.cz/>.

SEZNAM ZKRATEK

Seznam biblických zkratek

STARÝ ZÁKON

Am	Kniha proroka Ámose
Dt	Kniha Deuteronomium
Ex	Kniha Exodus
Gn	Kniha Genesis
Iz	Kniha proroka Izaiáše
Jdt	Kniha Judit
Oz	Kniha proroka Ozeáše

NOVÝ ZÁKON

Mt	Evangelium podle Matouše
J	Evangelium podle Jana
Lk	Evangelium podle Lukáše
2 Kor	Druhý list Korint'anům
Řím	List Římanům
Žid	List Židům

Seznam zkratek církevních dokumentů

KKC	Katechismus katolické církve
PC	Perfectae caritatis

Seznam ostatních zkratk

atd.	a tak dále
bl.	blahoslavený
cit.	citováno
ed.	editor
JIP	jednotka intenzivní péče
kol.	kolektiv
mj.	mimo jiné
přepřac.	přepřacované
s.	strana
srov.	srovnej
stol.	století
sv.	svatý (á)
vyd.	vydání